

- SUUNNITELMISSA URBAANI UNELMA -

Analyysi Helsingin Arabian alueen kehittämisessä kulttuurille annetuista merkityksistä

Maria Kangasvieri
Pro gradu –tutkielma
Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma
Taidekasvatus, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2010

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Maria Kangasvieri	
Työn nimi – Title Suunnitelmissa Urbaani Unelma – Analyysi Helsingin Arabian alueen kehittämisessä kulttuurille annetuista merkityksistä	
Oppiaine – Subject Taidekasvatus/Kulttuuripolitiikka	Työn laji – Level Pro Gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syyskuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 80
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Pro Gradu -tutkielma käsittelee kulttuurille annettuja merkityksiä alue- ja kaupunkisuunnittelun näkökulmasta Helsingin Arabian alueen kehittämisessä. Tutkielmassa tarkastellaan kulttuurin välineellistä merkitystä aluekehityksen historiassa kulttuurisen pääoman käsitteen kautta. Tutkielman aineistoa varten on haastateltu Arabian alueella toimivia aktiivisia toimijoita ja päättäjiä, joiden näkökulmia kulttuurin merkityksestä alueen kehityksessä tarkastellaan tutkimuksen empiirisessä osassa. Tutkimus tarkastelee myös Metropolia Ammattikorkeakoulun liikkeelle panemaa hanketta Urbaani luovuus, sekä hankkeen panosta luovien aluekehitysmallien luomisessa.</p> <p>Tutkielman teoriaosuus muodostuu kulttuurin ja kulttuurisen pääoman tarkastelusta sekä aluekehityksen historiasta. Kulttuurista pääomaa aluekehityksessä tarkastellaan suhteessa sosiaaliseen ja taloudelliseen pääomaan. Aluekehityksen historiassa tutkimus keskittyy erityisesti kaupunkimarkkinoinnin sekä sosiaalisen ja postmodernin kaupungin teorioihin, minkä lisäksi tarkastellaan aluekehityksen luovia kulttuurisen suunnittelun mahdollisuuksia. Keskeiseksi käsitteeksi tutkielmassa muodostuu myös imagon merkitys alueiden taloudellisessa, sosiaalisessa ja kulttuurisessa kehityksessä.</p> <p>Kulttuurista aluekehitystä on tutkittu Suomessa melko vähän, vaikka kulttuurin merkitys erilaisissa kaupunkien kehitysstrategioissa onkin korostunut viime vuosina. Kulttuuri nähdään usein lähinnä kaupunkien taloudellisen pääoman kasvattajana, millä sen olemassaolokin usein perustellaan. Tämä tutkimus pyrkii ottamaan kantaa luovien ja kulttuuristen kehitysmallien merkittävyyteen suhteessa alueiden sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen.</p> <p>Tutkimus jakautuu empiirisessä osassa erityisesti kulttuurin taloudellisten, sosiaalisten ja luovien merkitysten tarkasteluun. Tutkimuksessa on myös pyritty katsomaan Arabian alueen tapausta aluekehityksen historian valossa ja tarkastelemaan kulttuuriseen pääomaan perustuvan kehityksen positiivisia puolia Arabiassa. Merkittäviksi kehitysteemoiksi alueella mainitaan erityisesti taide ja design, matkailun mahdollisuudet sekä sosiaaliseen kehitykseen liittyvä yhteisöllisyys. Urbaani luovuus-hankkeen merkitys kehityksessä korostuu erityisesti yhteistyön korostajana, eri taidemuotojen merkityksen kasvattajana ympäristölle sekä osallistamisen toimeenpanijana.</p>	
Asiasanat – Keywords Aluekehitys, kulttuurinen pääoma, imago, kulttuurinen suunnittelu	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	2
1.1 TUTKIMUKSEN RAKENNE.....	4
1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA –TAVOITTEET	5
2. KULTTUURIN JA ALUEKEHITYKSEN SUHDE	8
2.1 KULTTUURI OSANA ALUEKEHITYSTÄ.....	8
2.2 KULTTUURINEN PÄÄOMA JA SUHTEET TALOUDELLISEEN JA SOSIAALISEEN KENTTÄÄN ALUEKEHITYKSESSÄ	10
2.3 KAUPUNKISUUNNITTELUSTA MARKKINOINTIIN JA SOSIAALISEEN KAUPUNKIIN - KULTTUURIN ROOLI KAUPUNKIEN KEHITYKSESSÄ	14
2.3.1 <i>Markkinoiden kaupunki</i>	15
2.3.2 <i>Sosiaalinen kaupunki</i>	20
2.3.3 <i>Postmoderni kaupunki</i>	23
2.4 LUOVAT RATKAISUT.....	25
3. AINEISTON VALINTA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
3.1 URBAANI LUOVUUS – BUOVAT ALUEKEHITYSRATKAISUT	29
3.2 METODI JA AINEISTON TARKASTELU	32
4. LUOVA ALUEKEHITTÄMINEN: KOHTEENA HELSINGIN ARABIANRANNAN ALUE JA URBAANI LUOVUUS –HANKE.....	37
4.1 ARABIAN ALUE.....	37
4.2 KULTTUURI OSANA TALOUDELLISTA, SOSIAALISTA JA LUOVAA ALUEKEHITYSTÄ	39
4.2.1 <i>“Vetovoimatekijät ja imagon rakentaminen”</i>	40
4.2.2 <i>“Matkailun kehittäjänä”</i>	46
4.2.3 <i>“Maisema ja paikalliskulttuuri”</i>	49
4.2.4 <i>“Juurtuminen ja yhteisöllisyys”</i>	52
4.2.5 <i>“Kulttuuritapahtumat”</i>	56
4.3 KULTTUURIN TILAT JA SUHTEET	59
5. POHDINTA.....	65
LÄHTEET	70
LIITTEET	78

1. JOHDANTO

Kulttuuria on pidetty yhtenä aluekehityksen ja kaupunkisuunnittelun voimavaroista viimeisten vuosikymmenten ajan. Kulttuuri eri muodoissaan vaikuttaa alueen identiteettiin ja siihen, miten ihminen kokee oman ympäristönsä. Viime vuosina kulttuurin rooli on muuttunut yhteiskunnassa, ja aluekehityksen kannalta kulttuurista on tullut pääomaa, jolla ympäristöä ja yhteisöä kehitetään. Kulttuurin avulla voidaan kasvattaa alueen vetovoimaa ja imagoa. Taloudellisen pääoman kasvaessa on tärkeää huomioida myös alueiden sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön voimavarat yhteisölle ja kaupungin vetovoimaisuudelle. Olen ottanut tutkimukseni kohteeksi Arabian alueen Helsingissä, jota pidetään tämän kaltaisen aluekehityksen suomalaisena malliesimerkkinä. Helsingin syntymäpaikan historialliseen ympäristöön on kasvanut nykyaikainen tietoyhteiskunnan ja designin keskus, missä yhteisöllisiä voimavarojakaan ei ole unohdettu.

Vuosituhanen vaihteesta lähtien kulttuurin tutkijat ovat pohtineet kulttuuriteollisuuden yhä vahvistunutta roolia erilaisissa kaupunkien elinkeinostrategioissa ja sitä, onko kulttuuri muuttunut lähinnä talouden välikappaleeksi, vai onnistunut säilyttämään itseisarvonsa. Vai onko kulttuurin rooli jopa vahvistunut sen taloudellisen painoarvon kasvaessa? (Kainulainen, 2005.) Myös kuntapolitiikassa kulttuurin rooli on liikkunut kohti markkinalähtöisyyttä ja kulttuurin taloudellista puolta on tutkittu yhä enemmän (mt.). Samalla on kuitenkin palattu korostamaan myös kulttuuripalveluiden sosiaalisia vaikutuksia (Kulttuuri – tulevaisuuden voima, 2010). Kulttuuri eri muodoissaan ei luo vain lisää työpaikkoja, kaupunki-imagoa ja taloudellista pääomaa, vaan kasvattaa myös yksilön ja yhteisön hyvinvointia yhteisöissä.

Syy lähteä tutkimaan kulttuurin merkitystä kaupunkien ja alueiden kehityksessä syntyi lähinnä henkilökohtaisesta kiinnostuksestani kaupunkitilan dynamiikkaan ja siellä elävien ihmisten sosiaalisiin suhteisiin sekä hyvinvointiin. Keskityin tutkimustyöni alussa lähinnä kaupunkitutkimuksen teorioihin ja hain tarttumapintaa graduni aiheelle. Syksyllä 2009 pääsin mukaan Helsingin Metropolia Ammattikorkeakoulun perustamaan hankkeeseen *Urbaani luovuus*,

jonka myötä löysin myös gradulleni mielenkiintoisen empiirisen tutkimuskohteen. Hanke keskittyy luovien aluekehitysmallien soveltamiseen Arabian alueella Helsingissä ja pyrkii samalla lisäämään alueen eri toimijoiden yhteistyötä sekä vahvistamaan kulttuuritoiminnan osaa alueen kehittämisessä. Urbaani luovuus-hankkeen puitteissa keräsin aineistoa keväällä 2010 avoimien teemahaastattelujen kautta sekä osallistuin asukastoimintaan Artova-kaupunginosayhdistyksen järjestämissä tapahtumissa ja työpajoissa.

Opetusministeriön julkaisema selonteko kulttuurin tulevaisuudesta linjaa erityisesti luovan pääoman ytimeksi ja perustaksi matkalla yhteisölliseen hyvinvointiin:

”Luova pääoma on osa kansakunnan sosiaalista pääomaa sekä henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin ja innovoinnin ydin, joka synnyttää uutta ja vaikuttaa läpäisevästi kaikkiin yhteiskunnan toimintoihin. Luovan pääoman perustana ovat kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön jaetut merkitykset. Sen edellytyksiä ovat tiedot ja taidot, itseilmaisun mahdollisuudet, luomisen rauha ja tila, kulttuuripalvelujen saatavuus sekä sivistykselliset ja kulttuuriset oikeudet. Luova pääoma tuottaa sosiaalista ja taloudellista vuorovaikutusta, kulttuurituotantoja, -palveluja, viestintää ja vaihdantaa.” (Kulttuuri – tulevaisuuden voima, 2010.)

Kokemuksellisuus ja luova talous ovat uusia trendejä aluekehityksessä, ja luovasta innovatiivisuudesta, brändeistä ja imagoista on tullut kuntien taloudellisen kentän kehittäjiä. Toisaalta tätä muutosta on pohdittu myös sosiaalisena ilmiönä (Ranta-Meyer ym.), jolloin luovuuden merkitysten kasvu voidaan nähdä sosiaalisen ja yhteisöllisen kentän voimistumisena. Yhteiskunnan hyvinvointi ei näytä kasvaneen samaa vauhtia vaurastumisen kanssa, minkä vuoksi koenkin tärkeäksi kulttuurin merkitysten tarkastelun yhteisön kehityksen kannalta.

Tämän myötä tutkimukseni keskittyy pohtimaan tätä taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kentän tasapainottelua kulttuuriin ja taiteeseen panostavan Arabian alueen näkökulmasta kulttuuripääoman käsitteen avulla. Kulttuurin käsite tässä tutkimuksessa viittaa lähinnä sen aluekehityksessä saamaan välineelliseen rooliin ja sille eri tilanteissa annettuihin merkityksiin. Tarkastelen aineiston kautta kulttuurin ja luovan toiminnan vaikutuksia Arabian alueella sekä keinoja

ja toimintatapoja, joita alueen kehitykseen on käytetty. Keräämäni aineiston avulla pyrin selvittämään haastateltavien kulttuurille antamia merkityksiä aluekehityksen kannalta ja tämän pohjalta etsin myös malleja, joilla aluetta voitaisiin kehittää kulttuurisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväan suuntaan, olemassa olevaa ja luotua identiteettiä vahvistaen. Säilyttäen samalla alueen omaleimaisuus sekä huomioiden alueen nykyiset asukkaat ja toimijat.

1.1 Tutkimuksen rakenne

Tutkimukseni ensimmäisessä osassa keskityn kulttuurin käsitteen määrittelyyn tässä tutkimuksessa. Oletukseni on, että aluekehityksen kontekstissa kulttuurin rooli on muuttunut pääasiassa välineelliseksi, vaikkakin viime vuosina myös kulttuurin luovia puolia on alettu korostaa osana kestäväan kehityksen ideoita. Ensimmäisessä osassa tarkoitukseni on siis tarkastella kulttuurin merkitystä aluekehityksen historiassa. Keskityn tarkastelemaan erityisesti taiteen ja kulttuurin sosiaalisia ja taloudellisia rooleja yhteiskunnassa sekä taiteen itseisarvon ja luovien merkitysten osuutta aluekehityksessä sekä näiden kolmen ulottuvuuden suhteita kulttuuripääoman käsitteen kautta.

Tutkimukseni toisessa osassa pyrin analysoimaan Arabianrannan alueen ja sen ympäristön aluekehityksen päämääriä ja erityisesti haastatteluissa esiin tulleita kulttuurille annettuja merkityksiä eri teemoissa keräämäni aineiston perusteella sekä aikaisemmin esittelemieni teorioiden valossa. Aineiston perusteella tarkoitukseni on keskittyä gradussani erityisesti kulttuurin ja luovan toiminnan vaikutuksiin alueella päättäjien näkökulmasta, kulttuurin ja taiteen aiheuttamaan arvokeskusteluun tai taiteen merkitykseen sekä kulttuurille ja kulttuuriselle pääomalle asetettuihin painoarvoihin ja funktioon. Arabian alue on mielenkiintoinen esimerkki kulttuurin avulla luoduista aluekehitysratkaisuista, sillä sen vaikutukset mainitaan monin eri käsittein niin alueen aktiivisessa markkinoinnissa kuin yhteisöllisessä asukastoiminnassakin.

1.2 Tutkimuskysymykset ja –tavoitteet

Lähden tutkimuksessani liikkeelle Peter Hallin (1995) esittämästä ajatuksesta, että kaikki kaupunkisuunnittelu ja aluekehitys syntyy tarpeesta löytää ratkaisuja kaupunkien ongelmiin. Arabianrannassa on ratkaistu tyhjän joutomaatontin maisemalliset ongelmat sekä asuinhuoneistojen puute ottamalla käyttöön aluetta ympäröivät kulttuuriset resurssit. Näin uudelle alueelle on luotu positiivinen imago käyttäen hyväksi olemassa olevaa taiteen ja muotoilun historiaa.

”Kaupunkiympäristönä Arabianranta on kulttuurialan kaikille koulutusohjelmille inspiroiva ympäristö. Siellä on historiallisia kerrostumia, narratiivisuutta, modernia suunnittelua, ympäristötaideteoksia ja ainutlaatuinen merellinen luonto. Aluekehitystoiminnan yhtenä muotona voidaan pitää sitä, että koulutustoiminnan tuloksena syntyy, paitsi uutta korkeakoulutasoista ja verkottunutta osaamista, myös julkisesti esitettäviä teatteriproduktioita, konsertteja, elokuvia, festivaaleja ja taidetapahtumia.” (Ranta-Meyer 2008.)

Kulttuuria on tutkittu yleisesti joko hyvinvoinnin tai aluetalouden merkityksistä. Tutkimuksessani yhdistyy molempien kenttien tarkkailu. Innovatiivinen ja luova kehitys vaatii aluekehittämisessä molempien puolten huomioon ottamisen. Kaupunkien olisi löydettävä omat vahvuudet ja sovellettavat mallit saadakseen kulttuurisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävät pyörät pyörimään. Kimmo Kainulaisen (2009) mukaan nykykaupungit ovat hybridisiä ympäristöjä, joissa erilaiset funktiot ja merkitykset sekoittuvat. Usein vaarana on paikan ”ylikehittäminen” ja tästä syystä onkin tärkeää ottaa huomioon paikallinen herkkyys. Oletuksena on, että ilman juurtumista paikka ei voi kehittyä ja tähän tarvitaan kulttuuripääomaa, joka luo Kainulaisen (2005) mukaan sekä relaationaalista että rakenteellista juurtumista. Toisena oletuksena on, että imagon ja markkinoinnin mukana muodostuu myös yhteisöä sosiaalisesti kehitettäviä ratkaisuja. Imago vahvistaa paikan identiteettiä ja vetovoimaisuutta, ja kehittää aluetta tällä tavoin sisältä ja ulkoa käsin.

Kulttuurin käsite tässä tutkimuksessa muodostuu pääasiassa aineiston pohjalta. Aluekehityksen piirtäessä tutkimukselle kehykset ja tutkimuksen keskittyessä aineistossa esiin tuleviin kulttuurin merkityksiin, voidaan lähtöoletuksena pitää

myös kulttuurin välineellistä roolia tämän tutkimuksen rajoissa. Myös kulttuurisen pääoman käsite viittaa vahvasti kulttuurin välineellisiin merkityksiin. Tämä ei kuitenkaan sulje ulkopuolelle kulttuurin ja taiteen itseisarvoista roolia yhteisön kehityksessä, kuten aluekehityksen luovien ratkaisujen malleissa pyritään tuomaan esille. Käsitän tässä tutkimuksessa kulttuurin osan aluekehityksessä perustuvan suhteisiin taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen pyörässä, jossa kulttuurilla on tärkeä, vaikkakin usein lähinnä välineellinen rooli.

Tutkimusta varten suorittamieni haastattelujen tarkoituksena oli siis selvittää millaisia merkityksiä kulttuurille annetaan ja missä asemassa alueen moninainen kulttuurinen pääoma nähdään aluekehityksen kannalta. Tämän kautta muodostuu myös päätutkimuskysymykseni:

1. *Minkälaisia merkityksiä Arabian alueella aktiivisessa kehityksessä mukana olevat toimijat antavat kulttuurille osana alueen taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kehitystä?*

Pääasiallisen tutkimuskysymyksen lisäksi halusin myös haastattelujen avulla selvittää:

2. *Mikä merkitys imagolla on ollut alueen kehityksessä ja mikä osa kulttuurisella pääomalla on alueen imagossa?* Imagoihin liittyvä kehitys perustuu oletukseni mukaan Arabianrannan kohdalla suurelta osin ennakko-oletuksiin, mutta kuten aineistostakin käy ilmi, voi toimia myös käytännöllisenä voimavarana. Tämä kysymys liittyy myös kulttuurin välineelliseen merkitykseen aluekehityksessä.

Tämän lisäksi pyrin löytämään vastauksen kysymykseen:

3. *Mikä on kulttuurisen pääoman merkitys aluekehityksessä tarkasteltuna Arabian aluetta alue- ja kaupunkisuunnittelun historian valossa?*

Tarkastelen aineistoa myös Helsingin kaupungin matkailustrategian kautta ja tutkin kulttuurisen pääoman vaikutuksia näissä suunnitelmissa. Tarkoitus on löytää aineistosta kulttuurille annettuja merkityksiä paikan luomisessa aluekehityksen lähtökohdista ja jaotella niitä sen mukaan, arvotetaanko

keskustelu kulttuurin taloudellisiin, sosiaalisiin vai kulttuurin luoviin merkityksiin. Oletan kuitenkin, että nämä eri kentät eivät ole jaoteltavissa jyrkästi kolmeen osaan, vaan kentät sivuavat toisiaan useimmissa tapauksissa. Tämä mahdollistaa kulttuuripääoman vaikutusten tarkastelun Arabian alueen kehityksessä ja mahdollisesti luo näkymiä alueen tulevaisuudesta pohjaten aluesuunnittelun ja kaupunkimarkkinoinnin teorioihin sekä niissä tarkasteltuihin malleihin alueiden kulttuurivetoisessa kehityksessä. Kiinnitän analyysissäni huomiota myös kulttuurisen kaupunkisuunnittelun teorioihin ja niissä esiin tulleisiin näkymiin kulttuurin merkityksestä alueiden ja kaupunkien taloudellisessa, sosiaalisessa ja kulttuurisessa kehityksessä.

Olen valinnut tutkimuksen teorian aluekehityksen lähtökohdista, koska uskon näiden teorioiden tarjoavan kehyksen tarkastella aineistossa esiin tulleita ilmiöitä ja ongelmia. Kulttuurin ja aluekehityksen suhteita on tutkittu Suomessa melko vähän ja tutkimuksen käsitteistön abstraktius ja humanistinen näkökulma ovat osoittautuneet ongelmallisiksi tutkimuskohteiksi aikaisemminkin (Kainulainen 2005). Tästä syystä tutkimukseni ei myöskään perustu vain yhteen näkökulmaan, vaan pyrin työni teoriaosassa esittelemään yleisimpiä aluekehitykseen ja kaupunkisuunnitteluun liittyviä ratkaisuja. Koska lähtökohtainen oletukseni liittyy erityisesti myös aineistosta esiin tulleeseen imagolliseen aluekehittämiseen koen, että on tärkeää tarkastella kaupunkimarkkinoinnin ja toisaalta sosiaalisen kaupunkikehittämisen historioita ja suuntauksia osana kaupunki- ja aluekehityksen historiaa. Koska tutkimukseni perustuu kulttuurin merkitykseen aluekehityksessä, on myös aluekehityksen luovilla ratkaisuilla ja kulttuurisen suunnittelun teorialla merkittävä osa työssäni.

Kuten kolmannessa luvussa esittelemäni aluekehittämisen historiasta käy ilmi, vain yhteen kehittämistapaan keskittyvä suunnittelu ei näyttäisi tuovan kestäviä tuloksia, minkä vuoksi olen tutkimuksen teoriaosassa keskittynyt kaupunkien luovaan kehittämiseen ja taloudellisen sekä sosiaalisen kentän suhteiden tarkasteluun. Suhteiden tarkastelun apuna toimii kulttuurisen pääoman käsite, jota tarkastelen Kimmo Kainulaisen teorioiden kautta yhdistämällä sen mm. M.S.

Jeannotten esittämään sosiaalisen pääoman¹ käsitteeseen. Tämän kautta odotan löytäväni vastauksia tai suuntaviivoja parempien aluekehitysmallien suunnitteluun tulevaisuudessa. Toisaalta tutkimukseni ei välttämättä esitä uusia ajatuksia aluekehityksen nykysuuntauksista, mutta pyrkii lähinnä tarkastelemaan kulttuuriin perustuvan kehityksen näkökulmia sekä nykyisen mallin positiivisia mahdollisuuksia Arabian tapauksessa.

2. KULTTUURIN JA ALUEKEHITYKSEN SUHDE

Tässä luvussa keskityn kulttuurin merkityksen määrittelyyn tässä tutkimuksessa sekä tarkastelen alue- ja kaupunkikehityksen sekä -suunnittelun suuntauksia. Keskityn erityisesti kaupunkimarkkinoinnin ja sosiaalisen kaupungin historiaan sekä postmoderniin aluekehitykseen. Tämän jälkeen pohdin kulttuurisen kaupunkikehityksen merkitystä ja tarkastelen luovia ratkaisuja kulttuurisen aluekehityksen mahdollisuuksista. Tämä osa tutkimusta toimii aineiston analyysiosan viitekehityksenä, minkä kautta pystytään tarkastelemaan Arabian alueella tapahtuvaa nykyistä kehitystä aikaisempien aluekehityssuuntausten valossa.

2.1 Kulttuuri osana aluekehitystä

Kulttuuria käsitteenä on määritelty useilla eri tavoilla eri tieteenalojen piirissä. Kulttuuri on saanut määritteensä niin antropologiselta, sosiologiselta, historialliselta, maantieteelliseltä kuin kielitieteenkin näkökulmasta muutamia mainitakseni. Tässä tutkimuksessa käsite muotoutuu lähinnä empiirisen tutkimuksen kautta, jolloin sen määrittäminen tutkimukseen osallistuneiden käsitysten perusteella. Kulttuuri Arabianrannan ja sen ympäristön alueella koetaan toisaalta merkityksiä ja arvoja luovana toimintana, elämäntapana sekä

---

¹ Alunperin Pierre Bourdieun luoma ja erityisesti Robert Putnamin edelleen kehittämä käsite.

yhteisön kokonaisvaltaisena yhteisöllisyyden tunteena, kulttuuriperintönä ja historiana tai kaupunkikulttuurina, joka näkyy ja kuuluu kaduilla. Tämä näkemys esiintyy yleensä alueella asuvien puheessa. Janne Kareinen, Arabia-Vanhakaupunki-Toukola kaupunginosayhdistyksen puheenjohtaja ja yksi tutkimukseen haastatelluista, näkee kulttuurin käsitteen hyvin moninaisesti: taiteena, kaupunkikulttuurina, elintapoina ja historiana.

Toisaalta kulttuuri kuvataan myös näiden toimintojen tuotteena, materiaalisina ilmentyminä ja fyysisenä taiteena sekä designina, jolla on samalla myös merkittävä rooli osana alueen kulttuuriteollisuutta ja aktiivista markkinointia. Tämä painotus näkyy markkinointiin keskittyvillä tahoilla sekä alueella kulttuurin tuottavilla tahoilla toimivien puheessa. Yleisesti ottaen tässä tutkimuksessa kulttuurista puhutaan yhtenä aluekehityksen osana tai yleisesti kulttuurisena aluekehityksenä. Keräämästäni aineistosta esiin tulleiden kulttuurin merkitysten vastaavuutta voidaan tarkastella yleisten aluekehityksen suuntausten valossa. Kulttuurilla nähdään olevan lähinnä välineellinen rooli, mutta kysymys kuuluukin siinä, missä teemoissa tämä välineellisyys korostuu.

Perinteisesti taiteen ja kulttuurin arvot on jaoteltu itseisarvon ja välinearvon välille (esim. Kainulainen 2007; Häyrynen 2006). Tässä tutkimuksessa kulttuurin merkitykset kietoutuvat aluekehityksen kontekstissa suurelta osin kulttuurin välineellisen arvon tarkasteluun. Oletukseni on, että aineistosta esiin tulevat kulttuurille annetut merkitykset pitävät sisällään pääasiassa kulttuurin välineellisen arvon, vaikka kulttuurin luovat tai itseisarvoiset merkityksetkin välähtelevät ajoittain keskustelussa. Tämä johtuu mielestäni kulttuurin aluekehitykseen liittyvästä luonnollisesta roolista. Tällöin käsittäisin, että myös kulttuurin sosiaalisessa ympäristössä syntyvät merkitykset liittyvät kulttuurisen symboliseen arvoon ja alueen markkinointiin aluekehitysmielessä. Näin ollen kulttuurista tulee osa alueellisen imagon luontia.

Kulttuurista ja kulttuuripolitiikasta on yleisellä tasolla muodostunut tärkeä osa kaupunkien kehitystä. Kulttuuri on tullut korvaamaan vanhoja teollisuuden liittyviä tulomuotoja kaupunkien taloudessa. Vapaa-ajan toimintoihin kulutetaan enemmän rahaa ja näin ollen myös kulttuurimenoihin on lisätty rahoitusta

niiden kysynnän lisääntyessä. Kulttuurista sen laajassa merkityksessä on tullut osa markkinastrategioita ja kulttuurikaupunkien imago sekä turismiin liittyvät houkuttimet toimivat tärkeinä elementteinä kaupunkien kilpailuaseman kasvattamisessa. Kulttuurilla onkin erityinen rooli symbolisten merkitysten kasvattamisessa. (Andersson 1997: 117-118.)

Andersson (1997) liittää kulttuurin vahvasti kaupunkien taloudellisen roolin ja pääoman kasvuun. Kulttuurin rooli on kuitenkin laaja ja sen määrittäminen vain välineellisenä taloudellisenä hyödykkeenä on mielestäni liian kapea. Antropologisesti tarkasteltuna kulttuuria pidettäisiin merkitys- ja symbolijärjestelmänä (Kainulainen 2007; Paasi, 1991: 6). Kainulainen näkee kulttuurin sosiaalisessa ympäristössä ja yhteiskunnassa yhteisöllisesti jaettujen sosiaalisten erottelujen ja vivahteiden tunnistamisena, kielletyn ja sallitun rajojen asettamisena tai normatiivisten toiminta- ja ajattelumallien luomisena. Tällöin kulttuuri itsessään voidaan ymmärtää asioiden, esineiden ja ilmiöiden arvottamiseksi. (2007: 152.) Kulttuurin roolia voidaankin tarkastella useammalta puolelta ja sen liittyminen sosiaalisen tilan luontiin on myös tärkeässä osassa.

Olen koonnut kulttuurin moninaisen merkityksen kulttuurisen pääoman käsitteeseen. Tässä tutkimuksessa kulttuurisen pääoman käsite toimii mielestäni oivallisena välineenä, jonka kautta voidaan tarkastella kulttuurin sijoittumista yhteiskunnassa suhteessa sosiaaliseen ja taloudelliseen kenttään. Keskityn kulttuurisen pääoman käsitteen määrittelyyn tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

2.2 Kulttuurinen pääoma ja suhteet taloudelliseen ja sosiaaliseen kenttään aluekehityksessä

Tutkimuksen moniulotteisuuden vuoksi kulttuurin ja aluekehityksen suhde vaatii käsitteen, jolla kulttuurin asemaa ja arvoa voidaan määritellä suhteessa taloudelliseen ja sosiaaliseen kenttään sekä sen luoviin arvoihin. Kulttuurin

jaottelu tiettyyn rooliin yksin sen kaupallisuuden, taiteellisen aseman, kulttuuriteollisuuden tai massakulttuurin mukaan jättää sen aseman liian yksiulotteiseksi (kts. Kainulainen, 2007). Kulttuurilla voi olla monia rooleja, joiden arvot muuttuvat, mutta on vaikeaa lähteä hakemaan vastauksia "hyvä-paha" akselilta. Kulttuuri on sidoksissa sosiaalisiin merkityksiin yhteiskunnassa ja taloudellinen jaottelu taas koetaan usein negatiiviseksi taiteen itseisarvon näkökulmasta. Vaikka kulttuurin välinearvoa usein kritisoidaan, on kulttuuriala myös kasvanut positiivisesti näiden kahden ulottuvuuden liittyessä kulttuurin kenttään. Kulttuuripääoman käsitteen kautta voidaan myös määrittää selvemmin kulttuurin suhdetta taloudelliseen ja sosiaaliseen kenttään aineiston analyysissa.

Tutkimukseni yhdistää tarkastelussaan Kainulaisen (2007) käyttämän käsityksen alueen kulttuurisesta pääomasta, joka on jaoteltavissa aineelliseen ja aineettomaan pääomaan ja yhdistettävissä kulttuurin selkeään välineelliseen tai taloudelliseen arvoon, sekä Bourdieun (1986; 1993) käsityksen yhteisön elämäntapaa ja kenttää vahvistavasta voimavarasta, joka näyttäytyy lähinnä sosiaalisten ja yhteisöllisten resurssien olemassaolona yhteisössä.

Arabian alueella kulttuurisella pääomalla nähdään olevan erityisesti sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä voimistava vaikutus. Yleisesti ottaen kulttuurista pääomaa on aina mahdollista kasvattaa ja sen avulla voidaan luoda alueellista kehitystä vuorovaikutuksessa taloudellisen ja sosiaalisen pääoman kanssa. Kulttuurinen pääoma esiintyy eri muodoissa, mutta usein huomio keskittyy erityisesti sen objektivoituneeseen tai materiaaliseen muotoon, joka käsittää taiteen ilmaisumuodot: maalaus, kirjoittaminen, tanssi, teatteri sekä laajemmassa muodossa kulttuuriteollisuus ja sen symboliset arvot. Kulttuuria ei voida kuitenkaan arvostaa ilman sisäistettyä kulttuurista pääomaa, joka määrittää yksilön kokemuksia ja arvoja sekä antaa työkaluja ymmärtää kulttuuria oikeassa kontekstissa. (Bourdieu 1986) Tässä osallistuminen ja kulttuurin sosiaalinen puoli astuu kuvaan.

Kimmo Kainulainen (2005) liittää kulttuurisen pääoman käsitteen kulttuurin ja talouden kentän erotteluun. Hän määrittelee käsitteen lähinnä

kulttuuriekonomisti David Throsbyn termille antaman merkityksen mukaan, joka mahdollistaa kulttuuritoimintojen taloudellisten ja sisäsyntyisten arvojen määrittelyn ja yhteensovittamisen (2005: 247). Kainulainen tarkastelee kuitenkin kulttuuripääomaa juuri kuntien kehityksen näkökulmasta ja jättää yksilön ja toisaalta sosiaaliset vaikutukset huomioimatta.

Kulttuurin sosiaalisia merkityksiä tutkinut M.S Jeannotte (2003a) taas yhdistää kulttuurisen pääoman sosiaaliseen pääomaan. Yksilön mahdollisuudet käyttää kulttuurista ja taloudellista pääomaa riippuvat yksilön suhteista ja verkostoista yhteisössä, eli yksilön sosiaalisesta pääomasta. Useasti sosiaalinen pääoma jää aluekehityksessä yhdessä kulttuurin kanssa taloudellisen pääoman jalkoihin. M.S Jeannoten mukaan kulttuurin merkitys sosiaaliselle kehitykselle on tärkeässä osassa myös yhdyskuntasuunnittelussa ja sen tutkimuksessa. Yhteisöllisellä toiminnalla nähdään olevan vaikutusta myös ulospäin – se nähdään pääomana, joka tuo pidemmällä aikavälillä taloudellista kehitystä alueelle. Tästä syystä alueiden sosiaalisen pääoman voi nähdä osana aluemarkkinointia.

David Throsbyn näkemyksen mukaan aineellinen kulttuurinen pääoma pitää sisällään kulttuuriset arvot, jotka ovat täysin erotettavissa sen mahdollisista taloudellisista arvoista. Nämä kulttuuriset arvot mahdollistavat tuotteiden ja palveluiden liikkeen, jotka voivat myös tuottaa kulttuurista lisäarvoa. (Jeannotte, 2003b). Hän sijoittaa useimmat rakennusperintökohteet ja taidekäsityöt tähän kulttuurisen pääoman kategoriaan. Aineeton kulttuurinen pääoma koostuu hänen mukaansa tietyn ryhmän jakamista ideoista, traditioista, uskomuksista ja tavoista, mikä pitää myöskin sisällään kaiken intellektuaalin pääoman, joka esiintyy kielessä, kirjallisuudessa, musiikissa jne. (2002: 103.)

Jeannotte (2006) laskee kulttuurisen kestävyuden yhdeksi kulttuurisen pääoman teemoista: tavat joilla kulttuurinen pääomaa tukee ihmisten kehitystä ja säilyttää ihmiskunnan kulttuurielämän ja elinvoiman aikojen saatossa. Aikaisemmassa tutkimuksessaan Jeannotte tarkasteli kulttuurisen pääoman käsitteen ympärille syntynyttä tutkimuskirjallisuutta selvittääkseen, millä tavoin ja millä asteikoilla tutkijat syventyivät kulttuurisen pääoman eri aspekteihin. Hän sai selville, että suurin osa tutkimuksesta näytti keskittyvän henkilökohtaisten hyötyjen

saavuttamiseen kulttuurisen pääoman investoinneissa sekä teemoihin, jotka liittyivät kulttuurisen osallistamisen ja altruistisen käyttäytymisen suhteisiin. Hänen mukaansa akateemisessa maailmassa ja poliittisissa päätöksissä on kuitenkin näkyvissä kasvavaa kiinnostusta selvittää kulttuurisen pääoman asemaa osana kulttuurista kehitystä – erityisesti taloudellisen kehityksen ja kulttuurisen kestävyuden kannalta.

Yhteisöllisyyden kannalta kulttuurinen pääoma voidaan nähdä kollektiivisin keinoin. Yhteisön kokoontuessa erilaisiin kulttuuritapahtumiin vahvistetaan samalla yhteyksiä, suhteita ja luodaan verkostoja muihin – toisin sanoen luodaan sosiaalista pääomaa. Samalla kulttuuritapahtumien ja -tekojen avulla voidaan alueen yksilöllistä imagoa kehittää ja erottua joukosta. Tällä tavoin ei keskitytä vain materiaaliseen pääomaan tai perintöön alueiden kehityksessä, vaan myös konkreettisiin tapahtumiin, jotka elävät ja syntyvät asukkaiden keskuudessa kujilla, kaduilla ja puistoissa.

Kulttuurisella pääomalla on siis tutkijoiden mukaan merkittävä rooli aluekehityksessä niin kaupunkien taloudellisessa kehittämisessä kuin sosiaalisen ympäristön ja yhteisön luomisessa. Näin ollen kulttuurin välineellinen rooli aluekehittämisessä on merkittävässä asemassa ja näyttää myös tässä kontekstissa legitimoivan itse kulttuurin olemassaolon. Seuraavassa osassa pyrin eri aluekehityssuuntausten esittelyn lisäksi tarkastelemaan myös kulttuurin osaa kaupunkimarkkinoinnin ja sosiaalisen kaupungin historioissa. Tämän jälkeen tuon esiin kaupunkisuunnitteluun liittyviä luovia malleja sekä lähtökohtaisesti kulttuuriseen suunnitteluun keskittyvää keskustelua kaupunkialueiden kehityksessä. Aluekehityksen historia avaa lisäksi syitä erilaisten kehitysmallien lähtökohtiin ja tarkoitukseen, mikä helpottaa taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tarkastelua suhteessa kulttuuriseen kehitykseen.

2.3 Kaupunkisuunnittelusta markkinointiin ja sosiaaliseen kaupunkiin - kulttuurin rooli kaupunkien kehityksessä

Siirryn tässä osassa tutkimustani kaupunki- ja aluekehityksen historiassa käytettyihin konkreettisiin toimenpiteisiin, joiden avulla kaupunkeja ja alueita on pyritty kehittämään – joko taloudellisin, sosiaalisiin tai luovien keinoin. Kaupunkisuunnittelusta on tullut yksi tapa ratkaista tilaan liittyviä ongelmia ja se on myös tapa tuottaa kaupunkitilaa (Haarni 1997: 89). Peter Hallin mukaan (1996) kaupunkien ja alueiden suunnittelu näyttää erilaisina ongelmina sekä kaupunkien taloudellisissa, sosiologisissa ja poliittisissa ilmiöissä, joka taas vaikuttaa kyseisen ajan sosio-ekonomiseen, poliittiseen ja kulttuuriseen elämään (1996: 5) Hän mukailee yleistä kaupunkisuunnitteluun liittyvää käsitystä siitä, että kaupunkisuunnittelu on kapitalistisen järjestelmän vastaus tuotannon ongelmiin ja kriiseihin. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestelmä hallitsee kaupunkeja ja niiden kehitystä. Hallin idea suunnittelusta perustuu Marxistiseen sosio-ekonomiseen malliin, jonka mukaan kaupunkisuunnittelu perustuu kriisien ja ongelmien ratkaisuun kaupunkitilassa.

Hall (1996) myöntää, että suunnittelulla onnistutaan luomaan hyvinvointia kaupunkeihin tai niiden osiin, mutta tämä ei hänen mielestään tarkoita, että ongelma olisi ratkaistu. Lähinnä se vain siirtyy toiseen paikkaan. Tästä esimerkkinä voidaan mainita esimerkiksi Glasgowin tapaus (Bianchini & Parkinson 1993). Michael Watts kutsuu kulttuurin taloudellista roolia aluekehityksessä kulttuurin välineellistämiseksi tai kaupallistamiseksi (Watts teoksessa toim. Radcliffe, 2006: 30). Kulttuuri nähdään osana ympäristönsä tuotosta, kuten taiteena ja musiikkina. Myös kansalliset perinteiset tuotteet on valjastettu palvelemaan taloudellista kehitystä. Tämä näkyy Wattsin mukaan erityisesti globalisaation ja länsimaistumisen prosesseissa ympäri maailman. (2006: 11.)

1970-luvun Britanniaa voitaisiin pitää esimerkkinä pelkästään taloudellisin päämäärin luodusta kehityksestä. Kaupunkien ongelmat nähtiin puhtaasti rakenteellisina, ja kehitysprojekteja valmisteltiin ympäri kaupunkia

pääasiallisena tarkoituksenaan uudelleen teollistaa kaupungit antaen sen asukkaille mahdollisuuden tehdä lisää rahaa. Saavuttaessa 1980-luvulla kehitystä ei kuitenkaan ollut nähtävissä ja brittiläisten poliitikkojen ja suunnittelijoiden oli suunnattava katseensa amerikkalaiseen malliin, joka näytti kukoistavan. (Hall 1996.)

Amerikkalainen malli oli ymmärtänyt, että vanhat urbaanin teollisuuden keinot eivät olleet enää mahdollisia ja oli löydettävä uusia lähestymistapoja. Kun ihmiset eivät työskennelleet enää tehtaissa, kaupunkien menestystekijät ja työpaikat oli luotava uusille palvelusektoreille kaupunkien keskustoihin. Ongelmia ei enää katsottu myöskään vain taloudelliselta näkökulmalta, vaan myös kulttuurisen kehityksen puoli otettiin huomioon. Elävä kaupunkikeskusta kahviloineen, hotelleineen ja kauppakeskuksineen houkutteli lisää ihmisiä, mutta loi myös työpaikkoja paikallisille. Elävä keskusta houkutteli samalla vierailijoita, ja uudella suunnittelulla saavuttiinkin kaupunkimarkkinoinnin metodeihin ja markkinoinnin merkitykseen kaupunkien uudistamisessa. (mt.)

2.3.1 Markkinoiden kaupunki

Kaupunkimarkkinoinnista tuli osa kaupunkien kulttuuripolitiikkaa 1980-luvulla kulttuurin siirtyessä tukemaan kaupunkien talouspolitiikkaa ja julkisen sektorin kääntyessä yhä markkinavetoisempaan suuntaan. Kulttuurin arvoa ryhdyttiin laskemaan taloudellisin metodein. Kaupunkimarkkinointia on varmasti ollut olemassa jo vuosisatoja jollakin tasolla, mutta sen käsite ilmestyi urbaaniin keskusteluun vasta 1980-luvulla. Alettiin ymmärtää kaupunki-imagon merkitys kansainvälisellä ja kansallisella tasolla ja kaupunkeja alettiin ”brändätä” markkinoinnin sääntöjen mukaisesti eri kohderyhmille, jotta pystyttäisiin vahvistamaan niiden kompetenssia ja säilyttämään kiinnostavuus (Rennen 2002), sekä tietysti asukkaat.

Kaupunkimarkkinointi voidaan lähestymistavasta riippuen nähdä yksittäisinä markkinointioperaatioina, tapana johtaa ja kehittää kaupunkiseutua tai jonkinlaisena laajempaa eetoksena ja jopa ideologiana, joka liittyy 1980-luvulla

tapahtuneeseen uusoikeiston nousuun ja hyvinvointivaltion kritiikkiin. Suomessa kaupunkimarkkinointi on liittynyt pitkälti elinkeinopolitiikkaan. Elinkeinopolitiikan muuttuessa yritysten toimintaedellytysten luomisesta kohti laajempaa näkemystä kaupunkiseutujen kilpailukyvyn kehittämiseen (Kostiainen 1999, Linnamaa 1999, Sotarauta et al.), myös kaupunkimarkkinointi ymmärretään yhä enemmän osaksi kehittämisprosessia eikä yksittäisten toimenpiteiden tai kampanjoiden toteuttamiseksi (Kostiainen 2001: 19). ”Menestymisen yksi perusedellytys on, että tavoiteltavat virrat tai kohderyhmät ovat tietoisia kaupunkiseudun tarjoamista mahdollisuuksista” (2001: 13). Kaupunkien on luotava jotain yksilöllistä erottuakseen ja ollakseen kiinnostava.

Paikkojen, kaupunkien ja alueiden markkinointia on lähestytty kirjallisuudessa useamman eri käsitteen avulla. On puhuttu esimerkiksi paikkojen myynnistä (selling places), paikkojen markkinoinnista (marketing places), kaupunkimarkkinoinnista, strategisesta markkinoinnin suunnittelusta (strategic market planning) sekä laajemmin kaupunkisuunnittelusta (urban planning) (Kostiainen 2001: 15). Yleisesti kaupunkimarkkinointi voidaan nähdä osana kaupunkisuunnittelua.

Tunnetuimpia paikan, alueiden ja kaupunkien markkinointia käsitelleitä tutkijoita ovat Philip Kotler, Donald H. Haider ja Irving Rein. Teoksessaan *Marketing Places* (1993) tutkijat lähtevät ajatuksesta, että alueet ovat tai tulevat olemaan ongelmassa tulevaisuudessa globalisaation myötä, ja niiltä puuttuu resursseja, joita ne voisivat hyödyntää alueensa kehityksessä ja elvytyksessä. Kotler, Haider & Reinin mukaan paikan markkinointi tarkoittaa paikan suunnittelemista palvelemaan kohdemarkkinoiden tarpeita ja tämä saavutetaan silloin, kun asukkaat ja yritykset ovat tyytyväisiä yhteisöönsä ja suunnittelu vastaa vierailijoiden ja sijoittajien odotuksia (1993: 99). He siis yhdistävät markkinasuunnitteluun vahvasti matkailun näkökulman lisäksi paikassa läsnä olevan yhteisön merkityksen. Kotler muistuttaa, että imagojen luominen on puhtaasti osa kaupunkimarkkinointia ja sitä ei pitäisi sekoittaa itsessään markkinointiin. Hänen mukaansa imagot ovat osa promootiota, eli yksi markkinoinnin ala-sektoreista.

Kulttuurin ja taiteen osa kaupunkimarkkinoinnissa on melko vähäistä Kotlerin (et. al. 1993) teorioissa. Kotler asettaa kulttuurin yhdeksi kaupunkimaisen vetovoimatekijöistä, mutta tässä tapauksessa hän tarkoittaa lähinnä korkeakulttuuriin kuuluvia elementtejä: teatterit, galleriat ja korkeakulttuurin instituutiot esimerkkinä. Tarkasteltuna laajemmassa merkityksessä, Kotler (et. al. 1993) liittäisi kulttuurin tiettyihin markkinastrategioihin ja kohderyhmiin, jolloin kulttuurista voi tulla merkittävä osa markkinointia.

Kotler (et. al. 1993) jakaa kaupungin vetovoimatekijät neljään tasoon strategisessa markkinoinnissa. Vaikka kulttuuria ei mainitakaan yhtenä näistä tasoista, kulttuuri voidaan kuitenkin nähdä vahvasti osana kulttuurivetoista kaupunkimarkkinointia. Kokonaisvaltainen fyysinen kaupunkimaisema ensimmäisellä tasolla voidaan laskea osaksi kulttuurin materiaalisia elementtejä kaupunkimaisemassa. Tämä tarkoittaa itse maiseman lisäksi kaupungin yleisiä ja historiallisia piirteitä. Vanhat Eurooppalaiset kulttuurikaupungit toimivat esimerkkinä tämän kaltaisesta kulttuurimarkkinoinnista.

Stephen Wardin (1998) mukaan paikan ”myyminen” ei ole vain osa kaupunkipolitiikkaa vaan omanlaisensa ideologia ja liittyy suoraan taloudellisten etujen ajamiseen. Saavuttaessa 1900-luvun lopulle kaupunkien ja alueiden myyntivalttina pidettiin korkeaa kulttuuria, jolloin tarkoituksena oli houkutella turisteja ja tuoda uusia investointeja kaupunkiin. Tämänlaatuinen suuntaus näytti olevan vahvoilla varsinkin vanhoissa teollisuuskaupungeissa, joissa vanhan elinkeinon kuihduttua oli löydettävä uusia keinoja hyödyntää olemassa olevaa historiaa.

Wardin (1998) mukaan vielä vuosisata taaksepäin Britanniassa panostettiin samanlaatuiseen kulttuuriseen toimintaan lisäämällä kirjastoja, konserttihalleja, taidegallerioita ja museota. Päämäärät vain olivat toiset, kun tarkoituksena oli osoittaa teollisen sivilisaation menestystä. Kulttuurielämä ja sen tuotokset olivatkin vain ylellisyystuotteita, kun nykyään niistä on tullut itsetarkoitus. Poikkeuksia kuitenkin löytyi erityisesti Amerikan mantereelta.

Missä markkinointiin perustuva suunnittelu epäonnistui, oli sen vaikutus homogenisoida kaupunkeja, luoden saman tyyppisiä viihdekeskuksia joka

puolelle maata. Ihmiset kyllästyivät jossain vaiheessa kuluttamaan rahaa samoihin palveluihin kaikkialla ja alkoivat etsiä autenttisempia kokemuksia. Tällöin vanhat kulttuurikaupungit selviytyivät voittajina, kun keinotekoisien uusien kaupunkialueiden hohto hiipui ajan kuluessa. (Hall 2005.) Tämä ajatus tukee myös monien muiden tutkijoiden teoriaa siitä, että kaupungin kulttuurisella perinnöllä on merkitystä vahvan identiteetin luomisessa niin paikallisten kuin vierailijoiden mielikuvissa ja kokemuksissa. Pelkästään uusiin ideoihin perustuvissa ratkaisuissa ei välttämättä päästä kestäviin ratkaisuihin. Arabianrannan tapauksessakin ympäröivän kulttuuriympäristön merkitys korostuu puhuttaessa materiaalisesta aluepääomasta.

Suomalaisessa kaupunkien markkinoinnissa ja imagorakentamisessa ei Topi Antti Äikäksen (2004) mukaan voi turvautua vain kaupungin fyysisiin piirteisiin, sillä suomalaiset kaupungit ovat siihen liian ”köyhiä”. Hänen mielestään suomalaisessa kaupunkikeskustelussa ei ole useinkaan tarkasteltu kaupunkia sen kulttuurisidonnaisessa kontekstissa vaan lähinnä teknis-taloudellisen teollistumis- ja modernisaatiokehityksen synonyymina (Äikäs 2004: 42). Kun kaupungit ovat Suomessa 1900-luvun tiimellyksessä modernisoituneet vauhdilla, on unohdettu kaupunkimaiseman historiallinen merkittävyys. Äikäs hakee tutkimuksellaan laajempaa ymmärrystä kaupunkinäkemukseensä: hänen mielestään on pyrittävä kokonaisvaltaiseen käsitykseen, jossa kaupunki-imagojen rakentaminen vaikuttaa maiseman eri elementtien välisiin suhteisiin (2004: 42).

Imagot ovat ennen kaikkea jonkin asian kulttuurisen olemassaolon jatkuvaa tuottamista ja uusintamista yhteiskunnallisina prosesseina (Karvonen, lainattu Äikäs 2004: 43). ”Kaupunki-imagojen ja markkinoinnin historiattomuus ja kulttuurin puute on este sekä urbaanin maiseman tasapainoiselle kehittämiselle sekä omaleimaiselle ja erilaisuuteen pyrkivälle imagotoiminnalle.” Äikäs on tutkimuksessaan korostanut urbaanin maiseman kokonaisuudessa kolmea seikkaa: kaupunkihistoriaa, kaupunkikulttuuria sekä kaupungin visuaalista, näkyvää, ympäristöä (2004: 41).

Usein kaupunkien markkinoinnissakin pyritään tuomaan esiin paikan kulttuuriperintöä ja yksilön osallisuutta tilasta korostetaan. Halutaan luoda kuva siitä, mihin matkailija voi päästä osalliseksi. Berleantin (1991) mukaan, ilman historian läsnäoloa kaupunkitilassa satunnainen vierailija ei pysty sitoutumaan tilaan, koska ei koe siinä jatkuvuutta. Tällä tavoin ei pelkkä tilan, vaan myös ajan kokeminen on merkittävää osallisuuden kannalta. Tämä luo myös kulttuuristen kohteiden uudelleen kehittämiseksi tarkoitukseen.

John Agnew lainaa Harveyta (1989), joka määrittelee paikan paikallisuuden ja perinteisyyden käsitteillä ja tilan globaalina ja modernina ulottuvuutena maailmassa. Tästä näkökulmasta Agnew näkee paikan edustavan nostalgista, regressiivista puolta elämästä (2005: 83). Tätä käytetään omalta osaltaan paikkojen markkinoinnissa vanhojen ja menetettyjen paikkojen mielikuvien palauttamisessa. Tilan edustaessa modernia ja globaalia puolta elämästä, voidaan se myös nähdä syynä paikkojen homogenisaatioon (mt.) ja niin sanottuun "paikattomuuteen", jota myös Äikäs (2004) pitää ongelmana kaupunkien markkinoinnissa. Agnewin mukaan paikallista erityislaatuisuutta ei ole enää olemassa ja sen sijaan on muodostunut homogeenisiä maisemia (2005: 88.).

David Harveyn (2001) mukaan paras tapa luoda paikkaan yksilöllisyyttä ja omaleimaista imagoa on keskittyä historialliseen perintöön ja tapoihin sekä ympäristön yksilöllisiin piirteisiin. Näihin hän laskee myös sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön. Hän muistuttaa kuitenkin, että alueiden ei kannata luottaa vain historian tulkintaan, vaan luoda uutta käyttämällä hyväksi kollektiivista symbolista pääomaa. Tämä tarkoittaa, että keskityttäisiin paikan ja sen asukkaiden ja toimijoiden yksilöllisiin piirteisiin ja vahvuuksiin. Pariisin ja Barcelonan symbolinen merkitys on selvä kaikille, mutta vähemmän tunnettujen kaupunkien olisi kasvatettava symbolisen pääoman määrää ja keskityttävä yksilöllisyyteen.

Viimeisten 30 vuoden aikana nykykaupunkien turvallisuustilanne on heikentynyt ja rikollisuus ja väkivalta määrittelevät kaupunkeja harmonian sijaan. Viime vuosikymmeninä myös lisääntynyt maahanmuutto on muuttanut

eurooppalaisten kaupunkien muotoa. On havaittu, että pelkät taloudelliset resurssit eivät ole onnistuneet ratkaisemaan nykyisen kaltaisia ongelmia. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, että useat elinkeino- ja kulttuuristrategiat mainitsevat taloudellisen lisäarvon kasvattamisen pääasiallisena keinona. Kulttuurin merkitys välineenä kasvattaa työpaikkojen määrää mainitaan myös tärkeänä kehityksen kannalta, vaikka Bianchinin (Bianchini & Parkinson 1993) mukaan kulttuurialaa ei ole kansainvälisellä tasolla todettu merkittäväksi työllistäjäksi.

2.3.2 Sosiaalinen kaupunki

Kaupunkisuunnittelun toiseksi kehityssuunnaksi voidaan laskea kaupunkielämän sosiaalisten toimintojen kehitykseen painottuva tutkimus. Ensimmäisiä kaupungin sosiaalisten ilmiöiden tutkijoita oli Georg Simmel 1800-luvun lopulla. Hän tarkasteli erityisesti urbaanien alueiden sosiaalista ja kulttuurista organisointia ja pyrki yhdistämään fyysisen ja sosiaalisen näkökulman kaupunkien kehityksessä. (Ilmonen 2007.) Sosiaalisen kaupungin käsite liittyy 1920-luvulla vaikuttaneeseen Chicagon koulukuntaan, jolla oli tärkeä rooli kaupunkisosiologian vakiinnuttamisessa yhteiskuntaan (Ilmonen 2007). Chicagon koulukunnan aatteen muita tutkijoita olivat mm. Robert Park ja Ernest Burgess. Koulukunnan tutkimuksen pääsuuntauksia oli kaupungin luonnollisten alueiden ja sosiaalisten ryhmien kartoittaminen. Tutkimuksessa tarkasteltiin lähinnä sosiaalista vuorovaikutusta modernissa kaupungissa, integraation mahdollisuutta sekä pyrittiin löytämään tasapaino biottilisen ja sosiaalisen järjestyksen välille. Tärkeässä osassa tutkimusta oli urbaanin vuorovaikutuksen ja kanssakäymisen tarkastelu, jolloin urbaani elämä nähtiin lähinnä kulttuurisena muotona (mt.)

Robert Parkin yksi perusajatuksista oli, että kaikenlainen muutos sosiaalisissa suhteissa ja kaupunkitilassa on pahasta ja tämä vaikuttaa yhteisön tasapainoon aiheuttaen rikollisuutta ja muita ongelmia. Park vastusti periaatteessa kaikenlaista kehitystä, mutta toisaalta näki sen väistämättömänä elementtinä

elämässä ja yhteiskunnassa. Yksi koulukunnan kuuluisimmista tutkijoista oli Louis Wirth (Urbanism as a Way of Life 1938), joka määritteli urbaanin kulttuurin tilallisuuden kautta vertaillen maaseutua ja kaupunkia. Chicagon koulukunnan tutkimusta kritisoitiin sen keskittymisestä hyvin suppealle alueelle ja sosiaalisen kaupungin ideaalit saivatkin väistyä 1950-luvulla kaupunkien uudenlaisen mallintamisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen tullessa tilalle. (mt.)

Sosiaalisen kaupungin tutkimuksesta ja Chicagon koulukunnan ajoilta jäi elämään käsitys kaupunkimaisen yhteisöllisyyden pinnallisuudesta tai juuri yhteisöllisyyden puutteesta. Tätä käsitystä on kritisoitu lähinnä maaseudun yhteisöllisyyden käsitteen vertaamisesta kaupunkielämään. Kaupunkimainen yhteisöllisyys olisi tutkijoiden mukaan nähtävä erilaisena maaseutuun nähden. Useissa tutkimuksissa onkin tullut esiin kaupunkiympäristön vaatimat moninaiset sosiaaliset taidot tiiviissä ja hektisessä ympäristössä selviämiseksi. (mt.)

Toinen sosiaalisten merkitysten kasvua ilmentävä havainto oli ns. City beautiful liikkeen syntyminen USA:ssa viime vuosisadan alussa. Arkkitehtien odotettiin toimivan myös sosiaalisina insinööreinä ja heiltä odotettiin koristeellisia kaupunkikeskustoja. Liike perustui kaupunkimaisen estetiikan ja klassisuuden periaatteille, jossa kuitenkin toteutettiin myös modernin liike-elämän ja liikenteen tarpeita.²

1980-luvulla kulttuurista muodostui vastaus vanhoille palvelumuodoille. Kulttuuripalveluille, taiteelle, opetus- ja terveystalouksille sekä turismille annettiin hyvinvointia luova rooli (Hall 2005: 407). 1990-luvulla alettiin etsiä tasapainoa taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman välille kaupungeissa, joka käsitteellistettiin uusin termein: kestävästä urbaanisesta kehityksestä. Ympäristöasiat, kulttuurielämä ja sosiaalinen kehitys tulivat tärkeimmiksi elementeiksi kaikilla elämäntilanteilla. Ei vain

---

² http://www.jyu.fi/taiku/aikajana/taidehist/th_mo_vuosisata.htm

kaupunkisuunnittelussa, vaan myös yhteiskunnan rakentamisessa kriisin jälkeen ja kaupunkien välisen kilpailukyvyn säilyttämisessä. Kuten Hall (2005) mainitsee, kilpailukykyisen ja kestävä kaupungin oli kuljettava käsi kädessä uusien kaupunkimaisemien ja paikkojen luomisessa.

Kestävä urbaaninen kehitys keskittyi myös enemmän sosiaaliseen kaupunkiin, vastapainona pelkästään taloudelliselle ajattelulle. Kun pääasiallisena tarkoituksena oli vähentää päästöjä kaupunkialueilla kehitykseen sisältyi myös ajatus luoda parempia elinolosuhteita ja entistä parempia keinoja ympäristöystävälliseen liikkumiseen ja palveluihin kaupungeissa. (Hall 2005: 417.)

Yksi kaupunkisuunnittelun tärkeimpiä päämääriä erityisesti 1900-luvun lopulla on ollut sosiaalisten ongelmien ratkaisu kaupungeissa. Näin myös mainitut taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma ovatkin odottaneet ratkaisuaan tasapainottelun ongelmaan, ja kuten Hall mainitsee, olemme vain palanneet samaan tilanteeseen kuin 1800-luvun lopulla. Ainoa erotus siihen aikaan on kaupunkien lisääntyneet taloudelliset resurssit ratkaista näitä ongelmia. Samalla myös erilaisista kulttuuritapahtumista ja taiteeseen liittyvistä toiminnoista on pyritty löytämään ratkaisu pääasiassa yhteisön sosiaaliseen kehitykseen ja siinä ilmeneviin ongelmiin. Tällä tavoin kulttuurin välineellinen rooli myös sosiaalisen kaupungin kehityksessä on korostunut.

Ympäristöestetiikko Arnold Berleant (2005) on tutkinut kaupungin estetiikkaa keskittyen lähinnä tilan visuaalisuuteen. Hänen mukaansa urbaani maisema ei ole ruumiin vaan silmän maisemaa, ja tila on tarkoitettu nähtäväksi, mutta ei asuttavaksi. Toisaalta löytyy tiloja, joihin pystyy tutustumaan vain kokemuksen kautta. Näihin kuuluvat esimerkiksi rajatut puutarhat, kujat ja käytävät, jotka voidaan kokea vain kulkemalla niiden läpi. Kaupunkisuunnittelussa ja arkkitehtuurissa onkin hyvä ottaa huomioon maiseman lisäksi näiden yksityisten tilojen suunnittelu, koska se on tilaa, missä ihmiset elävät ja näissä tiloissa on mahdollista kehittää samalla alueen sosiaalista ilmapiiriä. Arabianrannan asuintalojen porttikäytävien taide on esimerkiksi suunnattu lähinnä asukkaiden iloksi. Urbaani maisema voidaan erottaa matkailun osa-

alueeksi ja se edustaa kaupunkikuvan representaatiota, kun taas asutut tilat jäävät tämän representaation ulkopuolelle. Usein alueen alkuperäinen ja omintakeinen kulttuurinen pääoma löytyy juuri näistä rajatuista tai suljetuista tiloista: se voi olla ympäristötaidetta osana maisemaa, kuten Arabianrannan alueen teokset, designia tai kulttuuritekoja ja luovaa toimintaa.

2.3.3 Postmoderni kaupunki

Länsimainen kaupunki on siirtynyt viime vuosikymmeninä modernista postmoderniin aikakauteen. Kaupunkitutkimuksessa sosiaaliset, kulttuuriset ja spatiaaliset muutokset on liitetty postmodernin kaupunkimaiseman käsitteeseen (Andersson 1997: 108). Muutosta uudenaiseen kaupunkirakentamiseen säätelevät Anderssonin mukaan erilaiset kaupunkitilan tuottamisen ja kuluttamisen trendit. Tuottamisen trendeihin liittyy kaupunkien kansainvälistymispyrkimykset ja taloudellinen kehitys sekä jatkuva erilaistuminen ja paikkojen markkinointi. Kuluttamisen trendit liittyvät sosio-kulttuuriseen muutokseen sekä symbolisen pääoman merkityksen kasvuun arkielämän todellisuuden rinnalle (Zukin 1995: Lainattu Anderssonilta 1997). Kulttuuriteollisuudella on tässä kehityksessä ollut merkittävä asema (Bianchini 1993: lainattu Anderssonilta 1997). Andersson kokoaa kaupunkimaailman muutoksen kolmeen teemaan: ajan ja paikan väliseen suhteeseen, paikan politiikkaan sekä identiteettien rakentamiseen.

David Harveyn määrittelee postmodernin kaupungin vastauksena modernismin kaupungin suunnitteluun, jossa kehitys on keskittynyt lähinnä laaja-alaiseen, kokonaisuun metropolialueisiin keskittyneeseen ja teknologisesti järkevään ja tehokkaaseen urbaaniin suunnitteluun (1989: 66). Postmoderni malli keskittyy enemmän kaupungin fragmentoituneisiin piirteisiin ja moninaisuuteen, käyttäen näitä piirteitä hyväksi kaupunkikehityksessä. Harveyn mukaan suuria kaupunkeja on vaikea hallita kokonaisuuksina ja tästä syystä kehitys tulisikin keskittää pieniin osiin, joissa on omat erikoisuutensa. Hän pitää tärkeänä, että myös arkkitehtuurissa keskityttäisiin paikallisen historian ja traditioiden

ylläpitämiseen ja esittämiseen, mikä voi vaihdella yksityisten tilojen suunnittelusta monumentaalisiin tiloihin. Postmodernistit näkevät tilan yksilöllisenä ja autonomisena, erotuksena modernismin tilaan, jolla pyrittiin lähinnä muokkaamaan kaupunkia sosiaalisiin tarkoituksiin. (mt.)

Tuukka Haarnin (1997) mukaan uudenaikaisesta kaupunkitilasta puhuttaessa kiinnitetään huomiota kahdenlaisiin piirteisiin: estetiikkaan (arkkitehtuuri ja design) sekä valtaan (valvonta ja poissulkeminen). Postmodernissa arkkitehtuurissa ollaan monien kriitikoiden mukaan menettämässä aito kaupunkimaisema ja alkuperäinen kulttuuriympäristö on jäämässä suunnittelun, kauppakeskusten ja erilaisten teemapuistojen alle (1997: 99), mikä tarkoittaa, että oltaisiin palaamassa perinteisen kaupunkimarkkinoinnin ongelmiin. Tämän kaltaiset kaupunkiympäristöt ovat kuin kopioita keskiaikaisista linnoitetuista kaupungeista postmodernina versiona, joissa on vallalla tiukat käyttäytymissäännöt. Tällaisia yhteisöjä markkinoidaan mielikuvilla, joiden esimerkiksi Dennis Judd näkee kuitenkin todellisuudessa viittaavan valvottujen ympäristöjen vastakohtaan: ”orgaaniseen yhteisöllisyyteen ja autoritaarisia normeja karnevalisoivaan markkinatorien vapauteen”. (lainattu Haarni 1997: 100.)

David Harveyn teoria yhtyy Haarnin näkemykseen siinä, että yhteiskunnassa vallitsee aina erilaisten kulttuurien yhtymät ja yhteisöt ilmaisevat halujaan poliittisten päätösten ja markkinavoimien alaisuudessa. Postmodernia arkkitehtuuria pidetään markkinaorientoituneena, koska se on nyky-yhteiskunnan kieli, joka määrää myös suurelta osin kehityksen suunnan (Jencks: lainattu Harveylta 1989: 77). Markkinavoimien ja sosiaalisen kehityksen yhdistelmässä markkinat ovat edelleen määrävässä roolissa kaupunkisuunnittelussa ja esimerkiksi köyhien ongelmia on yritetty ratkaista vapaiden markkinoiden ja kaupunkimaiseman muokkaamisella (mt.). Harvey yhdistää tämän kaltaisen kehityksen Bourdieun (1984) symbolisen pääoman käsitteeseen, joka on alkanut hallita kehityksen suuntaa sekä muokata kulutustottumuksia yleisellä tasolla. Symbolinen pääoma on kuitenkin alkuperältään aineellista tai materiaalista ja luo Harveyn mukaan pääasiassa taloudellista pääomaa.

Käsitän Harveyn näkemyksen postmodernista suunnittelusta eräänlaisena sosiaalisen ja markkinoiden kaupungin sekoittumisena, jonka päämääristä kuten ei lähtökohdistakaan ole aina varmuutta. Yhdistäisin Harveyn esille ottaman symbolisen pääoman käsitteen vahvasti aluekehityksen kontekstissa kaupunkimarkkinoinnissa käytettyyn imagoihin perustuvaan kehitykseen. Vaikka imago liitetään puhtaasti taloudellisten etujen ajamiseen, näkisin, että yhdistämällä symbolinen pääoma kulttuurisiin ja luoviin voimavaroihin voidaan kehityksessä löytää ja luoda kuitenkin myös muita kuin taloudellisia hyötyjä. Tässäkin tutkimuksessa taloudellisen ja markkinoinnin kentän tarkastelu on saanut suuren roolin, lähinnä koska kulttuuri käsitetään tässä tutkimuksessa pääomana ja aluekehityksen resurssina.

2.4 Luovat ratkaisut

Yleisesti kaupunkisuunnittelulla haetaan kehitystä ja positiivista muutosta kaupunkitilaan ja yhteisöön. Kaupunkisuunnittelulla voidaan määritellä samalla kulttuurin paikka yhteiskunnassa (Evans 2001: 8). Evansin mukaan kaupunkisuunnittelu tuo mukanaan myös kontrollia ja sensuuria, koska osana sitä määritellään yleisten tapahtumien paikat ja mahdollisuudet, ja tämä vaikuttaa myös paikalliskulttuurin ja taiteen tekemisen mahdollisuuksiin (2001: 8).

Kulttuurisen suunnittelun (cultural planning) käsite määrittelee nykyisen kaupunkisuunnittelun kulttuurisin keinoin (Cantell 1995). Pääpiirteittäin kulttuurinen suunnittelu on käsitetty hyvin laajasti (Bennett 1999). Se ymmärretään kulttuurin käsitteen antropologisen määritelmän mukaan elämäntapana sisältäen paikalliskulttuuriin sidotun taiteen sekä päivittäiset rutiinit. Kulttuurisen suunnittelun määritelmän kautta paikalliset hallintoelimet voivat rajata kaupungin tai alueen kulttuuriset resurssit ja käyttää niitä strategisoin keinoin aluekehittämisessä, kaupunkimarkkinoinnissa sekä

teollisessa kehittämisessä (mt.). Näkemykseni mukaan tähän on pyritty myös Arabianrannan tapauksessa alueen kehityksen virallisten määritelmien mukaan.

Kulttuurisilla resursseilla Bennett (1999) tarkoittaa taiteen ja paikan kulttuurisen perinnön lisäksi mm. paikallisia traditioita, murteita, festivaaleja ja rituaaleja sekä paikan moninaisuutta sen erilaisissa yhteisöllisissä tapahtumissa sekä tuotannossa yleensä. Mercerin mukaan kulttuurinen suunnittelu on demokraattinen tapa kehittää aluetta niin taloudellisesta kuin sosiaalisestakin näkökulmasta ja sillä voidaan esimerkiksi vahvistaa yhteisön identiteettiä sekä ylpeyden tunnetta paikasta (lainattu Bennett 1999: 128). Tämä määritelmä vastaa enemmän Arabian alueella yhteisölliseen asukastoimintaan suunnattuja toimia.

Cresswellin (Cresswell; Pred; Massey ym. 2004: 82) mukaan paikat muodostuvat kulttuuristen tuotteiden kuten kirjallisuuden, elokuvan ja musiikin kautta, mutta myös osana jokapäiväisiä toimintoja. Yksi paikan luomisen tapa on muistaminen. Kulttuurin materiaaliset elementit, kuten museot, monumentit, rakennusten säilyttäminen ja kokonaisten kaupunginosien promootiointi ”perintökohteina” ovat esimerkkejä muistamisen kautta luoduista paikoista (2004: 85). Paikoilla on monia merkityksiä ja valinta siitä, mitä muistoja markkinoidaan ja mitä ei jää useimmiten päättäjille (2004: 90). Cresswellin teoria keskittyy paikan muistamisen sosiaaliseen puoleen ja ihmisen kokemukseen paikasta. On tärkeää kuitenkin huomioida maiseman fyysiset elementit paikan sosiaalisessa ja taloudellisessa kehityksessä, koska niillä on merkitystä paikan imagon ja identiteetin syntymisessä.

Landry & Bianchini (1998) määrittelevät luovan kaupungin rajoitteiksi lähinnä byrokratian ja tilivelvollisuuden kansalaisten ja kaupungin johdon välillä. Tämä rajoittaa luovien ratkaisujen tehokasta käytäntöön panoa. (1998: 25) Poliitikot tähtäävät nopeisiin ratkaisuihin, joiden on oltava tuottavia ja näkyviä. Tämän lisäksi keskinäiset etupiirit ja vakiintuneet eliitit rajoittavat pääsyä vallan ja informaation läheisyyteen. (1998: 25-26.) Landry & Bianchini kritisoivat myös eri ammattialojen liiallista keskittymistä omiin ympyröihinsä, jolloin eri taitojen yhdistelyt luovin keinoin jäävät yksittäisten näkökulmien varjoon. (mt.)

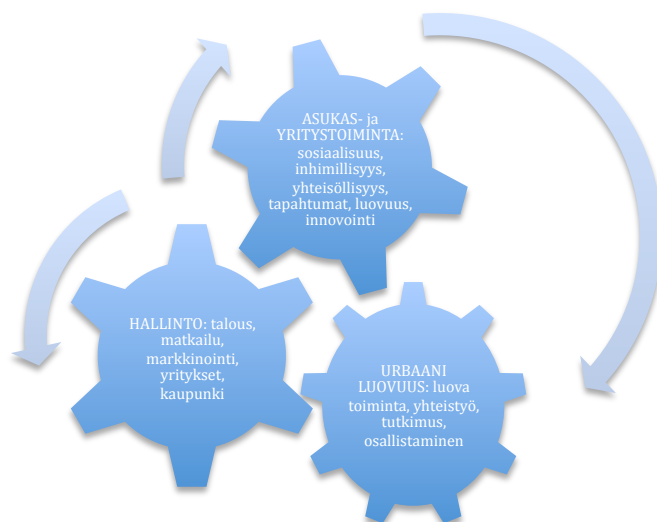
Toisaalta luovassa kehityksessä ongelmana nähdään myös projektien kokeileva luonne, ja niihin liittyvät epäonnistumiset nähdään ”ei-pätevänä” toimintana aluekehityksen puolesta.

Landry & Bianchini esittelevät erilaisia keinoja luovan ympäristön luomiseksi, johon liittyy juuri näiden esteiden poistaminen, sekä erityisesti luovien ihmisten arvostaminen, uusien toimintatapojen löytäminen, osallistuminen kaikilta tahoilta ja keskittyminen erityisiin voimavaroihin. (1998: 26-29.) Luovuus nähdään vaihtoehtona välineelliselle ajattelulle. Toisaalta kaupunkisuunnittelun rationaalisen ajattelun luoma kaupunkien infrastruktuuri on ollut merkittävä turvallisempien ja terveellisempien ympäristöjen luomisessa, mutta samalla se on vähentänyt luovia ratkaisuja (1998: 17). Hallinnollinen näkökulma on välttämätön ja liiallinen luova toiminta saattaa myös hidastaa rakenteellista kaupunkikehitystä.

Timo Cantell (2007) näkee kulttuurin luovan merkityksen yhtenä kulttuurin vaikutuksista paikassa. Kaupunkeihin ja keskuksiin syntyy luovuuden keskuksia, mikä näkyy Suomessakin luovan alan työntekijöiden keskittymisenä Helsingin seudulle. Luovuus ei hänen näkemyksensä mukaan asu siis yksilöissä vaan yhteisöissä. Cantell (2007) sitoo kulttuurin luovat merkitykset osaksi kaupunki- ja aluesuunnittelua. Kainulaisen (2007) mukaan kulttuuriteollisuuden aktiivinen rooli voidaan liittää alueiden postmodernin kehityksen yhteyteen, jolloin kulttuuria ei nähdä vain lisäarvoa tuottavana objektina, vaan enemmänkin sisäsyntyisenä, arvoihin, toimintatapoihin ja aluetaloudelliseen kehitykseen vaikuttava subjektina. Tällöin kyse onkin vuorovaikutuksesta talouden ja kulttuurin kentän välillä (2007: 207).

Kulttuuritoimijan näkökulma luovan aluekehittämisen suhteisiin voidaan kuvata seuraavalla kaaviolla. Kuviossa esitetyt rattaat ovat alkuasetelmiltaan samanarvoisia itsenäisiä toimijoita, joiden kehittämät suunnitelmat ja ratkaisut pitävät muut toimijat liikkeessä. Luova toiminta voidaan nähdä tärkeässä osassa, kun lähtökohtana on Arabian alueen kaltainen, monin tavoin kulttuurisin ja luovin voimavaroin etenevä aluekehitysmalli. Tässä mallissa innovointi ja järjestäytynyt pyörien pyörittäminen luovan toiminnan osalta toimisi Urbaani

luovuus-hankkeen kautta, kun taas luovuutta voidaan nähdä esiintyvän myös vapaana alueen ympäristössä, henkilöityneenä alueen asukkaisiin ja yrityksiin. Urbaani luovuus-hanke toimii lähinnä esimerkkinä siitä tehtävästä, minkä mikä tahansa oppilaitos tai sen hallinnoima hanke voisi ottaa kantaakseen. Rattaiden keskiössä näkyy taloudelliseen pääomaankin liittyvä hallinnollinen puoli, jonka merkitys korostuu varsinkin edellä esitellyissä teorioissa.

Kuvio 1.

Luovien ratkaisujen merkitys voitaisiin liittää postmodernin kaupunkisuunnitteluun kriittistä nousevaan esitykseen, joka antaisi alueiden orgaaniselle kasvulle ja luovuudelle enemmän tilaa. Tämä tarkoittaisi lähinnä Arabian alueella vapaaehtoistoimintaan perustuvan asukastoiminnan tukemista sekä vapaan kaupunkikulttuurin kasvun näkemistä positiivisena pelkän taidepuistosuunnittelun sijaan. Järjestäytyneen toiminnan kautta Arabian alueella kulttuurisen suunnittelun metodeja on pyritty soveltamaan Urbaani luovuus-projektien kaltaisissa hankkeissa, joissa aluekehitykseen etsitään uusia, luovia ratkaisuja ja toimintamalleja. Tämän kaltaisella toiminnalla halutaan yhdistää asukkaiden peräänkuuluttama sosiaalisen elämän huomioon otto

ratkaisuissa, mutta päästään toimimaan myös välikätenä hallinnollisen puolen ja asukastoiminnan välissä ilman vahvoja ennakoasetelmia toiminnan syistä ja pyrkimyksistä kummaltakaan taholta. Tutkimuksen seuraavassa osassa ja analyysissäni pyrin arvioimaan myös Urbaani luovuus-hankkeen merkitystä Arabian alueen kehityksessä. Tästä syystä haastatteluissa on pyritty selvittämään myös markkinoihin ja taloudelliseen kehitykseen keskittyvien tahojen mielipiteitä luovien kehitysmuotojen merkityksestä.

3. AINEISTON VALINTA JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Urbaani luovuus – Luovat Aluekehitysratkaisut

Työskentelin keväällä 2010 Metropolia Ammattikorkeakoulun koordinoimassa Urbaani luovuus-projektissa, minkä kautta keräsin myös aineistoa Pro gradu-tutkimukseeni. Osaltaan tutkimukseni tarkastelee aineistoa Urbaani luovuus - hankkeen luovien aluekehitysmetodien kautta, joilla koetaan jo tähän mennessä olleen positiivisia vaikutuksia alueen identiteetin ja yhteisöllisyyden kasvattamisessa. Urbaani luovuus- projektia voidaan pitää esimerkkinä luovasta aluekehittämisestä Arabianrannan alueella ja sen ympäristössä. Idea hankkeeseen syntyi vuonna 2006 Metropolian kulttuurialan johtajan Tuire Ranta-Meyerin aloitteesta. Vuonna 2003 laaditun uuden Ammattikorkeakoululain mukaan aluekehittäminen määriteltiin osaksi ammattikorkeakoulujen tehtäviä. Hankkeen alkuvaiheissa pohdittiin kulttuuriosaamisen roolia aluekehitystyössä ja kartoitettiin Stadian jo tekemää aikaisempaa aluekehitystyötä kulttuurialalla. Oli tunne, että paljon oli jo tehtynä, mutta tulokset eivät olleet tarpeeksi näkyviä ja näin ollen hankkeen yhdeksi tehtäväksi muodostui luovan työn näkyväksi tekeminen sekä kulttuurialan vaikuttavuuden vahvistaminen aluekehitystyössä. Samalla pyrkimyksenä oli myös vahvistaa tekijöiden omaa osaamista alalla. (Anna-Maria Vilkun haastattelu 2010.)

Urbaani luovuus on opetusministeriön rahoittama projekti. Hankkeen käynnistyttyä vuonna 2007 rahoitusta on saatu lisäksi myös Helsingin kaupungin innovaatorahastosta. Arabianrannan valinta työskentelykentäksi oli luonnollinen Metropolian sijainnin vuoksi sekä alueella kulttuuriosaamiselle ja taiteelle asetetun merkittävän roolin vuoksi. Myös alueen moninaiset kasvot ja Vanhankaupungin läsnäolo kannustivat valintaan. Urbaani luovuus haluaa olla kehittämässä urbaania asuinympäristöä kulttuurin keinoin ja samalla vahvistaa alueen elinkeinoelämää erityisesti matkailuun liittyvien toimintojen avulla, hyödyntämällä alueen kulttuuripääomaa. Toisaalta tarkoitus on myös vahvistaa alueen hyvinvointia sekä olla luomassa elinvoimaista ja vireää aluetta. (mt.)

Arabianrannan alue ympäristöineen on merkittävässä osassa koko Helsingin alueellista kehitystä. Kulttuurin merkitystä tässä kehityksessä on pyritty tuomaan esiin juuri Urbaani luovuus-hankkeen kautta.

”Arabianranta-Kumpulan kampusalue esiintyy pääkaupunkiseudun tulevaisuuden strategioissa kohteena, jota halutaan edelleen kehittää vetovoimaisena ja palvelutarjonnaltaan korkeatasoisena korkeakoulu-, yritys- ja asuinympäristönä. Myös Metropolia on sitoutunut alueen kehittämiseen. Urbaani luovuus-hankkeen pitkántähtäinen tavoite onkin luoda Arabianrannassa tehdyn kehitystyön pohjalta mallinnus kaupunki-, elinkeino- ja kulttuuripolitiikan päättäjille sekä kulttuuritoimijoille siitä, miten kulttuurin vaikuttavuutta aluekeskusten vetovoimaan ja asukkaiden hyvinvointiin voidaan tutkia ja raportoida.” (Urbaani luovuus nettisivut 2010)

Urbaani luovuus-hankkeessa on päätetty korostaa Metropolian kulttuurialojen viestintäosaamista sekä soveltavia ja aktivoivia menetelmiä, jotka koetaan koulun erityisiksi vahvuuksiksi. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on keskitytty tiedon keruuseen koskien alueen asukkaiden kaupunkikulttuuriin liittyviä valintoja, kokemuksia ja tarpeita. Menetelminä ovat toimineet yleisötutkimusmenetelmäkokeilut sekä yhteistyö Art and Design City Helsinki Oy:n kanssa. ADC:n kanssa yhteistyö on liittynyt Arabianranta.fi sivuston sekä sosiaalisen median sisältöjen kehittämiseen sekä käyttäjien aktivoimiseen sosiaalisen median sisällöntuotannossa. (Urbaani luovuus nettisivut 2010).

Urbaani luovuus on monitieteinen hanke, jossa on haluttu yhdistää ammattikorkeakoulun metodein tapahtuva tiedonkeruu yliopistotutkimukseen (mt.). Metropolian organisoimana on luotu yhteistyöverkosto, joka on koonnut metropolialueen tutkimusohjelmat, korkeakoulut ja alueelliset toimijat yhteen. Tällä on pyritty ruohonjuuritason toimintaan asumiseen ja kulttuuripalveluihin kohdistuvassa tutkimuksessa. Metropolian yhteistyökumppaneina ovat Helsingin metropolialueen kaupunkitutkimusverkosto, Helsingin yliopiston kaupunkimaantiede, Teknillisen korkeakoulun yhdyskunta- ja kaupunkisuunnitteluyksikkö, Helsingin kaupungin tietokeskus, Art and Design City Helsinki Oy ja Helsinki Living Lab-verkosto. (mt.)

Merkittävä taiteen muoto Urbaani luovuus projektissa on ollut teatteri ja teatterin yhteisölliset muodot. Useamman vuoden ajan hanke on järjestänyt kouluissa ja museoissa osallistavaa teatteria, joihin alueen ihmisten on ollut mahdollista päästä mukaan. Alueen synty- ja kulttuurihistoriaa on haluttu tuoda näkyväksi. Tätä varten on luotu mm. verkkosivut ja yhdessä kaupunginmuseon kanssa historian tarinat on taivutettu draaman muotoon, johon liittyy myös opastuksellinen kävelykierros merkittävillä historiallisilla paikoilla. Tämän lisäksi hankkeen toimijat ovat osallistuneet näkyvästi alueen asukastoimintaan. Esimerkiksi hankkeessa luotu Hakusaatto -menetelmä³ on tehty palvelemaan niin alueen asukkaita ja erityisryhmiä kuin Metropolian opiskelijateattereita, tuoden katsomoihin lisää yleisöä sekä kävijöitä kulttuuritapahtumiin. Osaltaan hankkeen sisällöt ovat viihteellisiäkin ja päämääränä on toiminnan lisäksi pidetty keskustelun herättämistä. (Urbaani luovuus nettisivut 2010; mt.)

Hankkeen koordinaattorina Pilvi Kallion (haastattelu 2010) tehtäviin on kuulunut koordinoida alueen eri verkostoja ja haistella ilmapiiriä siltä kannalta, mitä ja minkälaista toimintaa alueelle vielä tarvittaisiin, jotta se sitoisi alueen eri instituutioita yhteen ja juurruttaisi ihmisiä paikkaan muuttuvassa maailmassa. Koordinaattorina hän on nähnyt roolinsa ikään kuin ”elämää ja sen jatkuvuutta

---

3 Kulttuurituottajaksi 2010 valmistuneen Susanna Snellmanin luoma menetelmä, jonka tarkoituksena on saattaa erityisesti erityisryhmiä kulttuurin pariin ja samalla keskustella kulttuurin merkityksistä osallistujien kanssa.

sekä kulttuurista ja toiminnallista tekemistä suojelevana” tekijänä. Hankkeen tehtävänä on ollut antaa ihmisille välineitä, jotka auttavat herättämään keskustelua. Toiminnalla on Kallion mukaan tavoiteltu yhteisöllisyyttä Metropolian näkyvyyden lisäksi. Hankkeessa halutaan olla aktiivisesti vaikuttamassa kulttuurin sisältöihin alueella ja yhteisöissä ja samalla opiskelijoille on annettu mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan käytännön töissä. (mt.)

3.2 Metodi ja aineiston tarkastelu

Kevään 2010 aikana Urbaani luovuus hankkeen yhteydessä haastattelin Helsingin Arabian alueella toimivia tai alueeseen liittyviä päättävien tahojen edustajia kerätäkseni aineistoa niin projektia kuin omaa tutkimustani varten. Suoritin haastattelut avoimen teemahaastattelun muodossa helmi-, maaliskuu- ja huhtikuun aikana. Teemoitin haastattelut käyttäen samaa kysymysrunkoa, mutta jokaisesta haastattelutilanteesta muodostui omanlaisensa haastattelijan asemasta ja näkökulmista riippuen. Usein haastattelu myös kääntyi lähinnä keskustelutilanteeksi ja käsitteiden ja alueen tilanteen pohtimiseksi, mikä johtui varmastikin kulttuurin moninaisista vaikutuksista ja aiheen herättämistä ajatuksista kohdistuen aluekehitykseen Arabianrannan alueella ja Helsingissä yleensä.

Liitteessä esitetty haastattelujen kysymysrunko toimikin tästä syystä lähinnä suuntaa antavana haastattelupohjana, koska haastattelut tapahtuivat myös erilaisissa ympäristöissä. Esimerkiksi toinen Tuula Isohannin kanssa järjestetyistä tapaamisista oli Arabianrannassa järjestetty taidekävely, jossa vierailimme asukasalueelle luotujen taideteosten äärellä ja keskustelimme niiden merkityksistä ja taiteilijoiden niille antamista tarinoista. Kysymykset rajautuivat myöskin jokaisen haastattelun kohdalla vastaamaan hänen edustamaansa alaa tai toimea ja yleisenä tavoitteena oli lähinnä selvittää

haastateltujen asennoitumista kulttuuriin ja kulttuurin avulla luotuun kehitykseen alueella, sekä olennaisesti heidän kulttuurille antamiin merkityksiin.

Haastattelut pääasiassa nauhoitettiin, Tuula Isohannin ja Giacomo Bottán haastattelua lukuun ottamatta, ja litteroitiin tämän jälkeen kirjalliseen muotoon. Haastatteluissa onnistuin keräämään tietoa hyvin laajasti eri toimijoiden kehitysnäkymistä ja näkökulmista Arabian aluetta kohtaan, mutta usein niistä myös heijastui henkilökohtainen suhtautuminen kulttuurielämää ja alueen suunnittelua kohtaan. Tästä syystä pyrinkin rajaamaan tutkimuksessa käyttämäni aineiston mahdollisimman hyvin vastaamaan jokaisen haastatellun vastauksia toimenkuvasta katsovaa näkemystä vasten. Henkilökohtaista näkökulmaa oli tietysti vaikeaa välttää kokonaan.

Haastattelujen purussa pyrin keskittymään aineistossa toistuvasti esiin nousseisiin teemoihin, joissa löytyi yhtymäkohtia eri haastateltujen vastauksien välillä. Yhteisenä runkona pidin kuitenkin kulttuurin merkitysten korostumista eri toimijoiden puheessa sekä sitä, miten alueen kulttuurin nähtiin vaikuttavan tai vaikuttaneen alueen kehitykseen. Tässä niin sanottuina avainsanoina haastattelun yhteydessä toimivat pääasiassa kulttuurin ja kulttuurisen pääoman lisäksi imago ja markkinointi, yhteisöllisyys sekä taloudellinen ja sosiaalinen kehitys.

Haastateltavat koostuivat alueen markkinoinnissa, luovassa toiminnassa, asukastoiminnassa ja Urbaani luovuus-hankkeen yhteydessä toimineista aktiivisista henkilöistä. Haastateltavat valittiin yhdessä Urbaani luovuus-hankkeen koordinaattoreiden kanssa, jotta haastattelut ja niistä kerätty aineisto palvelisi mahdollisimman hyvin myös meneillään olevaa hanketta ja sen toiveita. Tästä syystä osa haastattelurungon kysymyksistä on rajautunut myös pois tämän tutkimuksen aineistosta, koska ne on alun perin liitetty haastatteluissa mm. hankkeen tulevaisuuteen liittyvään keskusteluun. Valitettavasti kaikkia haastatteluun pyydettyjä henkilöitä ei tavoitettu tai he päättivät olla osallistumatta, mikä rajoitti jonkin verran aineistoa.

Haastateltavat haastattelujärjestyksessä:

- Janne Kareinen, Kaupunginosayhdistyksen puheenjohtaja. Artova.
- Pilvi Kallio, Urbaani luovuus-hankkeen projektipäällikkö. Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Kari Halinen, Toimitusjohtaja. ADC (Art and Design City Helsinki Oy).
- Sari Snellman, ADC (Art and Design City Helsinki Oy).
- Anna Kanervo, Helka (Helsingin kaupunginosayhdistykset Ry)⁴
- Tuula Isohanni, Taidekoordinaattori. TAIK – Aalto Yliopisto.
- Antti Kaivonen, Helsingin matkailun koordinaattori. Helsingin kaupunki.
- Anna-Maria Vilkuna, Kehityspäällikkö. Kulttuurin ja luovan alan klusteri, Metropolia ammattikorkeakoulu
- Giacomo Bottà, Kaupunkitutkija. Helsingin yliopisto (haastateltu lähinnä tutkimuksen tekemisen näkökulmasta)

Haastattelujen lisäksi osallistuin Artova-kaupunginosayhdistyksen asukastoimintaan kevään 2010 aikana ja haastattelin ja kuulostelin epävirallisesti alueen asukkaita ja muita toimijoita sekä heidän mielipiteitään erityisesti alueella järjestettävästä toiminnasta, taiteesta, yhteisöllisyydestä ja yleisesti kulttuuritoiminnasta. Tämä osallistuva toiminta yhdessä haastattelujen kanssa on mielestäni tukenut tutkimukseni tekemistä ja laajentanut myös näkökulmaani alueen kehityksestä.

---

4 "Sääntöjensä mukaisesti Helka edistää Helsingin kehittymistä kulttuuri- ja ympäristöarvoja kunnioittavana, korkeatasoisena sekä asukkaiden hyvinvoinnista huolehtivana pääkaupunkina. Lisäksi tarkoituksena on edistää jäsenyhdistysten vaikutusmahdollisuuksia aluettaan koskevien asioiden valmistelussa ja siihen liittyvässä päätöksenteossa. Helka pyrkii vielä tukemaan toimintaa kaupunginosien identiteetin vahvistamiseksi kestävä kehityksen ja kumppanuuden periaatteiden pohjalta. Viime vuosina Helka on satsannut yhä tuntuvammin kouluttamiseen, asiantuntijana toimimiseen sekä internetin laajenevien mahdollisuuksien hyväksikäyttämiseen (ks.Kotikatu)." (<http://helka.net/>)

Analysoin teemahaastatteluun perustuvan aineistoni laadullisen tutkimuksen menetelmin. Pidän laadullista menetelmää parhaana mahdollisena metodina laajan ja teemoistaan välillä rönsyilevänkin aineiston analyysiksi. Analyysi on teoriasidonnainen: keskityn aineiston sisällöstä löytyviin merkityksiin, joita pohdin aikaisemmin esittelemäni aluekehityksen teorioiden ja kulttuuripääoman suhteiden kautta. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan tämän tyyppisessä analyysissä voidaan luovasti järjestää, luokitella ja kuvata tutkittavaa ilmiötä. Analyysissä on tarkoitus saada aikaan systemaattinen ja tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä, minkä lopputuloksena voidaan muodostaa ilmiötä kuvaavia kategorioita, käsitteitä, käsitejärjestelmiä ja malleja. (Kyngäs & Vanhanen 1999: lainattu Tuomi & Sarajärvi 2002: 103.)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa sisällönanalyysissä luokitellaan aineistoon tallentuneita merkityksiä ja tutkijan tarkoitus on tulkita, selittää ja ymmärtää tutkimuskohdettaan, ei vain kuvailla sitä. Kvantitatiivinen sisällönanalyysi keskittyy aineiston analysointiin tiettyjen ilmaisujen ja sanojen perusteella. (Seitamaa-Hakkarainen 2000.) Usein näitä kahta lähestymistapaa käytetään sisällönanalyysissä täydentämään toisiaan, mutta tässä tutkimuksessa keskityn lähinnä kvalitatiiviseen analyysiin.

Laadullinen analyysi eroaa kvantitatiivisesta siinä, että aineistoa tarkastellaan usein kokonaisuutena. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa ei voida tarkastella tilastollisten todennäköisyyksien valossa, vaan se vaatii tuloksiltaan absoluuttisuutta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa poikkeukset ovat sallittuja erotuksena laadulliseen tutkimukseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole myöskään tarpeellista koota suuria laajoja tutkimusyksiköiden joukkoja. (Alasuutari 1994: 29-30.) Laadullisten aineistojen analyysissä onkin yleensä kyse merkityksen ja merkityksellisen toiminnan tutkimisesta eikä niinkään tilastojen tekemisestä. (1994: 21.)

Laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Havaintojen pelkistämisen ensimmäisessä osassa aineistoa tarkastellaan vain tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta. Tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on viitekehityksen ja

kysymyksenasettelun kannalta olennaista. (1994: 30-31.) Pelkistämisen toisessa vaiheessa tarkoituksena on karsia havaintomäärää. Tähän voidaan päästä etsimällä havaintojen yhteinen piirre tai nimittäjä, tai muotoilemalla sääntö, joka tältä osin pätee koko aineistoon. (mt.) Tärkeää on kuitenkin huomioida tutkimuksessa erot eri ihmisten tai muiden havaintoyksiköiden välillä, mutta näiden elementtien liiallinen korostaminen voi myös vaikeuttaa tutkimusta. (1994: 34.) Laadullisen tutkimuksen toinen vaihe keskittyy tuloksien tulkintaan, jolloin tilastollisille yhteyksille eri muuttujien välillä annetaan tulkinta viittaamalla aiemmista tutkimuksista johdettuihin selitysmalleihin tai niissä saatuihin tutkimustuloksiin. (1994: 35.)

Kulttuurin merkityksiin ja vaikutuksiin liittyvässä tutkimuksessa sisältöä analysoimalla voidaan etsiä tekstin merkityksiä keskittymällä aineistosta nouseviin teemoihin (Tuomi & Sarajärvi 2002: 106). Tutkimukseni päämääränä ei ole siis tutkia, millä tavalla haastatellut tuovat esiin kulttuurin roolia vaan ennemminkin sitä, mitä merkityksiä kulttuurille annetaan alueesta puhuttaessa ja mitä ehkä jätetään mainitsematta, sekä missä osassa kulttuurinen pääoma on näissä merkityksissä suhteessa taloudelliseen ja sosiaaliseen kenttään.

Etsin haastatteluista yhdistäviä ja erottavia tekijöitä alueesta puhuttaessa, jotta voisin tarkastella, mitkä kulttuuriin käsitteeseen liittyvät merkitykset nousevat esiin aineistosta. Tämän jälkeen olen pyrkinyt käsittelemään näitä esiin nousseita teemoja sen mukaan, liittyvätkö ne aluekehityksen sosiaaliseen vai taloudelliseen vai mahdollisesti kulttuuriseen ja luovaan suunnitteluun. Teemoja avatessani olen myös vertaillut eri haastateltujen näkemyksiä samoihin kulttuurin merkityksiin. Olen käsitellyt aineistoa myös teorialuvussa nousseiden käsitysten mukaan ja pyrkinyt löytämään yhteyksiä aluekehityksen historiaan Arabian alueen nykyisistä kehityksen suuntaviivoista.

Aineistoa analysoidessani olen perustanut haastateltavilta saamaani tietoa myös kenttäkokemuksiin ja asukastapaamisissa kerättyyn tietoon, sekä erilaisista alueen markkinointi- ja matkailustrategioista kerättyyn informaatioon. Tällä tavoin olen myös pystynyt tarkastelemaan keräämäni aineiston luotettavuutta tai sen responsivisuutta todellisuuteen esimerkiksi alueimagosta puhuttaessa.

Aineistoa olisi ollut mahdollista laajentaa koskemaan suurempaakin joukkoa alueen toimijoita ja päättäjiä, jotta käsitys alueen kulttuurisesta kehityksestä olisi tarkentunut. Haastatellut on kuitenkin valittu Urbaani luovuus-hankkeen koordinaattorien avustuksella ja sen perusteella, että heitä voidaan pitää alueen eri toimialojen aktiiveina, joilla on hyvät näkymät niin alueen historiaan kuin nykynäkymiinkin jokapäiväisessä työssään. Yleisesti tutkimuksen kannalta haastateltujen taustoja ja asemaa enempää tutkimatta on vaikea muodostaa käsitystä siitä kuinka paljon heidän käsityksensä lopulta muodostuvat valmiin imagon ja ennakko-oletusten ympärille.

4. LUOVA ALUEKEHITTÄMINEN: KOHTEENA HELSINGIN ARABIANRANNAN ALUE JA URBAANI LUOVUUS –HANKE

4.1 Arabian alue

Itäisessä Helsingissä sijaitseva Arabian alue pitää sisällään paikallisen Kaupunginosayhdistyksen määritelmän mukaan Arabianrannan, Toukolan ja Vanhankaupungin kaupunginosat. Arabianranta kuuluu alunperin Toukolan kaupunginosaan ja ulottuu Kyläsaaresta Vantaanjoen suulle. Tutkimukseni keskittyy lähinnä uuteen Arabianrantaan, mutta ottaa laajasti huomioon myös ympäröivät Toukolan ja Vanhankaupungin kaupunginosat, koska ne ovat tärkeässä osassa koko Arabian alueen kehityksessä.

Yleinen käsitys, että Arabian alue olisi saanut nimensä Arabian tehtaista on väärä. Jo 1700-luvun asiakirjoista löytyy maininta ”Arabian ja Kaanaan maasta”, jota pidetään nimen alkulähteenä. Arabian posliinitehtaat, jotka ottivat nimensä läheisestä Arabian huvilasta, perustettiin vasta vuonna 1871. Tehtaiden merkitys alueen kehityksessä on kuitenkin ollut merkittävä ja yleisesti alueen nimi tunnetaan laajalti juuri Arabian tehtaan tuotteista.

Arabianrantaa ryhdyttiin rakentamaan vuonna 2000 ja kymmenessä vuodessa alueesta on kasvanut n. 10.000 ihmisen koti, 5.000 ihmisen työpaikka ja 6.000

opiskelijan ja osaamisen ammattilaisen kampus⁵. Oppilaitoksista alueella sijaitsee Taideteollinen korkeakoulu, ammattikorkeakoulu Metropolian kulttuuri- ja palvelualan toimipisteet, Pop & Jazz Konservatorio, Arabianrannan peruskoulu sekä ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu Arcada. Keskeisenä toimijana ja asukkaita palvelevana kirjastona toimii Arabiankeskuksessa sijaitseva Aralis. Arabian aluetta pidetään luovan toiminnan ja teollisuuden keskittymänä Helsingissä. Tällä hetkellä (2010) alueella on noin 300 yritystä, joista useat toimivat luovilla toimialoilla. Suurimpia työnantajia ovat Iittala Group ja Digia Oyj.

Asuinalueena Arabiaa pidetään erilaisia ryhmiä yhdistävänä alueena, missä asumisen moninaisia malleja on kokeiltu ja testattu alusta lähtien. Alueelta löytyy omistusasuntoja ja kaupunkivilloja, kaupungin vuokra-asuntoja ja hitas-asuntoja sekä monille erityisryhmille tarkoitettuja asuintaloja kuten Loppukiri-senioritalo, kehitysvammaisten nuorten Käpytikka-talo ja MS-talo. Erilaiset asumismuodot on sijoitettu Arabianrannan ylpeytenä pidettyjen yhteisöllisyyttä kasvattavien (Kareisen haastattelu 2010) yhteispihojen ympärille. Vuodesta 2007 alueella on toteutettu Helsinki Living Lab- nimistä palveluiden ja tuotteiden testausmenetelmää, joka ottaa asukkaat mukaan kehitystoimintaan.⁶

Arabianrantaa on kehitetty ja markkinoitu 2000-luvun alusta lähtien aktiivisesti Itämeren johtavana taiteen ja designin keskuksena "Art and Design City" nimekkeellä. Alueen markkinointia koordinoimaan perustettiin 1997 Art and Design City Helsinki Oy (ADC), jonka tehtävänä on ollut erityisesti Arabianrannan tietoverkkokannan kehittäminen sekä alueen merkityksen ja imagon vahvistaminen niin Helsingin kontekstissa kuin kansainvälisestikin.⁷

---

⁵ www.arabianranta.fi

⁶ www.arabianranta.fi

⁷ www.arabianranta.fi

Yhtiö toimii kiinteässä yhteistyössä alueen oppilaitosten ja Helsingin kaupungin kanssa.

Taiteen ja designin lisäksi alue on kehittänyt imagoaan viime vuosina erityisesti hyvänä asuinalueena, jossa yhteisöllisyyden korostamisella ja erilaisilla tapahtumilla on ollut tärkeä rooli. Tämän kehityksen promoottorina on toiminut paljolti Artova-kaupunginosayhdistys. Yhdistyksen järjestämät tapahtumat ja erilaiset työpajat sekä toiminnan keskuspaikkana toimiva *Kääntöpaikka* ovat lisänneet asukkaiden aktiivisuutta ja osallisuutta erilaisissa tapahtumissa, mutta myös asukkaiden osuutta alueen aktiivisessa kehittämisessä. Kääntöpaikassa järjestetyt erilaiset aivoriihet tai työpajat ovat muodostaneet ryhmiä ja antaneet asukkaille välineitä, joiden kautta aluetta on lähdetty kehittämään viemällä samalla asukkaiden sanomaa eteenpäin.

Arabian alueella on siis nähtävissä aktiivisen aluekehityksen verkosto, joka yhdistää kaupungin markkinointipyrkimyksiä, oppilaitosten luovaa voimaa ja asukkaiden näkemyksiä. Aineiston kautta voidaan löytää näkökulmia myös erilaisten toimijoiden yhdistymiseen ja tavoitteiden kohtaamiseen aluekehitystarkoituksissa, mikä ei aina suju täysin mutkattomasti. Monissa kaupungeissa asukkaiden osallistumisen merkitys myös kaupungin päätöksiin on alettu ottaa huomioon, mutta esteenä voi olla päätöksenteon byrokraattisuus. Asukkaiden mielipiteitä voidaan pitää kaupungin taholta sujuvan kehityksen jarruna, ja päättäjien ajamia kehitysmalleja vastustetaan usein aina joltakin taholta. Toisaalta päättäjien yksinään tekemiä päätöksiä on vaikeaa perustella ilman asukkaiden tukea. Demokraattisuus aluekehityksessä on siis kaksiteräinen miekka, joka sivaltaa aina jonkun osapuolen arvomaailmaa.

4.2 Kulttuuri osana taloudellista, sosiaalista ja luovaa aluekehitystä

Olen jakanut tutkimuksen aikaisemmin esittelemäni aineiston haastattelujen perusteella teemoihin, joissa tarkastelen alueen kulttuurille annettuja

taloudellisia, sosiaalisia ja luovia tai kulttuurisia merkityksiä. Teemat ovat siis syntyneet sen pohjalta, miten haastateltavat näkevät kulttuurin ja kulttuurisen kehityksen merkityksen Arabian alueella. Pyrin pohtimaan alueen kehitystä myös aikaisemmin esiteltyjen aluekehityksen teorioiden valossa.

4.2.1 “Vetovoimatekijät ja imagon rakentaminen”

Arabian alueen markkinointi ja matkailu on keskitetty pääasiassa Art and Design City Helsinki -yhtiölle. Yhtiön toimitusjohtaja Kari Halinen kuvailee ADC:ta kaupungin eri osastoja kokoavaksi organisaatioksi, joka liittää yhteen kaupungin sosiaali- yritys- ja opetushallinnon keskittyen kuitenkin vain yhteen kaupunginosaan. Yhtiön tehtävänä on Arabianrannan ja sen lähiympäristön aluekehitys ja heidän sloganinaan on alusta saakka ollut kehittää alueesta Itämeren johtava taidekeskus. ADC:n tavoitteena jatkossa on saada Arabiaan yhä enemmän luovien alojen yrityksiä, jotka voivat toimia ja kehittyä yhdessä alueen oppilaitosten kanssa.⁸

Alueen kehitys näyttää perustuneen alussa vahvasti tuleviin suunnitelmiin ja luotuun imagoon. Alueen markkinointia varten luotiin valmiit teemat, joiden varaan aluekehitystä lähdettiin rakentamaan. (ADC:n esitteet) Vuonna 2008 tehdyssä tarkastuksessa aiemmin lähinnä mediaan ja designiin tukeutunut lähtöajatus sai lisäksi myös alueen matkailun kehittämisen. Tällä hetkellä yhtiön teemoina toimivat siis asuminen, opiskelu, työpaikat ja matkailu/vierailu. Kaupunkimarkkinoinnin teorioiden valossa imago nähdään osana alueen promootiota markkinoinnin alaisuudessa. (Kotler ym. 1993) ADC:n luomassa alueen imagossa aktiivisesti käytetyt kulttuuriset elementit tulevat esiin lähinnä taiteen ja designin muodossa eli kulttuurin aineellisina ilmentyminä. Tästä

---

⁸ www.arabianranta.fi

näkökulmasta taiteesta koettu hyöty nähdään lähinnä kasvavina vierailijamäärinä ja lisääntyvänä kiinnostuksena aluetta kohtaan.

ADC:n toiminnan tarkoitus on tuottaa lisäarvoa erityisesti taloudellisessa mielessä alueelle. (Halinen 2010) Kulttuurin merkitys nähdään tässä merkittävänä. ADC:n näkökulmasta Arabia nähdään pilottikokeiluna, jossa voidaan testata temaattisen kehittämisen mahdollisuuksia ja tuloksia.

”Helsingin metropolia-alueen kilpailukyky ja tää houkuttelee enemmän muuttamaan jengiä tänne kuin esimerkiksi muualle Eurooppaan. Että kyllä täällä on vahva linkki esim. metropolia-alueen kilpailukykyyn ja ylipäätään aluekehittämisen kehittämiseen. Niitä pilotteja, joita on Arabianrannassa niin niitä sovelletaan jo muualle, ainakin Helsingin metropolia-alueelle. Esim. täällä tehty pilotti, yhteispihat, että kaikki pihat on yhteisiä, kellään ei oo omia pihoja, se on todettu semmoiseksi menestysmalliksi, että sitä tullaan käyttään muuallakin pääkaupunkiseudulla.” (Halinen)

Kari Halinen (ADC) kokee alueelle luodun taiteen erityisesti tärkeänä matkailun kannalta sekä myös positiivisesti erottavana tekijänä. Halinen pitää taiteen ja designin läsnäoloa erityisinä vetovoimatekijöinä, jotka ovat osa alueen rakennettuja kulttuuriresursseja, mutta myös aineetonta kulttuurista pääomaa alueen luovien yritysten ja oppilaitosten muodossa.

”Tänne tulee yli 1000 erilaista teosta yli 200 eri taiteilijalta, että kun tää on valmis, niin tää on vähän kuin iso taidepuisto. Se on tietysti täällä olevien kannalta tärkeitä, että se koetaan lisäarvoksi, mutta tietysti myös tän matkailun ja vierailun kannalta myös. Että ei tämmöistä taidekeskittymää löydy pohjoismaista tai kovin herkästi muualtakaan.” (Halinen)

Artova-kaupunginosayhdistys kokee ansiokseen yhteisöllisyyden mukaan tuonnin alueen imagoon. Yhdistyksen puheenjohtajan Janne Kareisen mukaan Arabian alueen imago ei olekaan nykyään enää vain ADC:n luomaa markkinointia, vaan imago leviää ihmisten puheissa. Tämän hän kokee olevan vaikutusta aktiivisesta tekemisestä. Jossain määrin markkinoitu ja luotu imago on hänen mukaansa aiheuttanut myös sysäyksen luoda ja kehittää aluetta yhä aktiivisemmin:

”Tänne on tullut aktiivisia ihmisiä ja kun ihmiset huomas, ettei täällä oookkaan mitään, niin sen seurauksena syntyi halu saada tänne jotain ja tehdä asioita, että tänne

tulee jotain. Vaikka sen alkumarkkinointi sillä lailla on ollut vääränlaista, että se ei oo kohdannut todellisuutta se markkinointi, niin yrityksille on ollut ongelmia sen kanssa koska he on ajatelleet että tulevat tosi verkostoituneelle alueelle, vaikka se ei ole sitä pienyrittäjän näkökulmasta.” (Kareinen)

Kareinen näkee kaupunginosayhdistyksen ja asukkaiden näkökulmasta, että tavoiteltu median ja designin rooli alueen kehityksessä on hiipunut viime vuosina ja tilalle on noussut tärkeänä yhteisöllisyys ja paikalliskulttuuri. Aktiivisessa markkinoinnissa alueen brändäys ja luotu imago ei varmastikaan ole kohdannut todellisuutta, koska alue on vielä keskeneräinen, mutta tämä herättääkin kysymyksiä siitä, milloin alue lopulta tulee valmiiksi. Kareinen kokee paikalla olevan taiteen enemmän ehkä asukasympäristöön kuuluvana kuin yhteytenä tavoiteltuun design imagoon:

”Tätä markkinoitiin, että tämä on Itämeren johtava median ja taiteen keskus, mikä ei millään tavalla ole toteutunut. Mutta sitten yhteisöllisyys on tullut sitä paikkaamaan ja sitten täällä on julkista taidetta. Media-desing on hiipunut ja yhteisöllisyys ja taide on noussut.” (Kareinen)

ADC:n ja Kaupunginosayhdistyksen edustajien näkemykset alueen taiteesta eroavat merkityksissään alueen kehityksen kannalta. Halinen näkee taiteen vetovoimatekijänä, kun Kareinen taas kokee taiteen asukkaita hyödyttäväksi ”tekemiseksi”. Nämä kaksi eri puolilta tulevaa näkökulmaa alueen taiteeseen eivät mielestäni sulje toisiaan pois vaan todistavat ennemminkin taideteosten monipuolisuuden ja projektin onnistumisen niin asukkaiden kuin vierailijankin kannalta.

Sari Snellman ADC:sta näkee alueen erityisinä vetovoimatekijöinä myös merellisyyden ja luonnon. Puistoalueiden ja Viikin läheisyys on hänen mielestään merkittävä Arabian alueelle ja Vanhankaupungin kosken kalastusmahdollisuudet kerryttävät luontomatkailun mahdollisuuksia. Tämän lisäksi alueelta löytyy Annalan puutarhakulttuuria ja läheisyydestä Kumpulan kasvitieteellinen puutarha. Nämä vetovoimatekijät voitaisiin luokitella lähinnä aineelliseen kulttuuripääomaan, jolla on mahdollisuudet kasvattaa sosiaalisia yksilöllisiä merkityksiä, mutta matkailun kautta ne toimivat tietysti myös taloudellisella kentällä.

Vaikka Vanhankaupungin historian merkitys tiedostetaan myös ADC:n puolella, näyttää Arabian aktiivinen markkinointi suuntaavaan aineettoman kulttuurin sijasta enemmän modernin tilan markkinointiin kuin Agnewin (2005) mainitsemaan nostalgiseen ja paikallisuuteen tukevaan imagoon. Vanhankaupungin sitomisen vaikeus design-imagoon mainitaan usein haastatteluissa. Agnewin mukaan tämän kaltainen markkinointi ja paikan luominen suuntaa juuri homogeenisten alueiden syntyyn ja vaarana on menettää paikalliskulttuurin ja paikallisuuden elementit tilassa. Tämä näyttäytyy ristiriitaisena haastateltujen puheessa, sillä matkailun näkökulmasta Arabianrannan alue nähdään erityislaatuisena ja muista Helsingin alueista poikkeavana. Koko Arabian alueen erityislaatuisuus ei kuitenkaan synny vain markkinoinnissa esitettyjen designin, taiteen ja median kautta, vaan myös paikan historian ja paikalliskulttuurin kautta, mikä tulee esiin taas enemmän asukkaiden yhteisöllisissä tapahtumissa tai Metropolian promoimissa historiallisissa esityksissä⁹. Konkreettisesti alueen ns. vanhaa puolta ei ole unohdettu, vaan päinvastoin sitä käytetään aktiivisesti vierailukohteena. Alueelle luotu imago, jota on vahvistettu myös Helsingin Design 2012 vuotta varten, ei kuitenkaan näytä vastaavan vielä todellisuutta ainakaan kaupunginosayhdistyksen näkökulmasta (Kareinen).

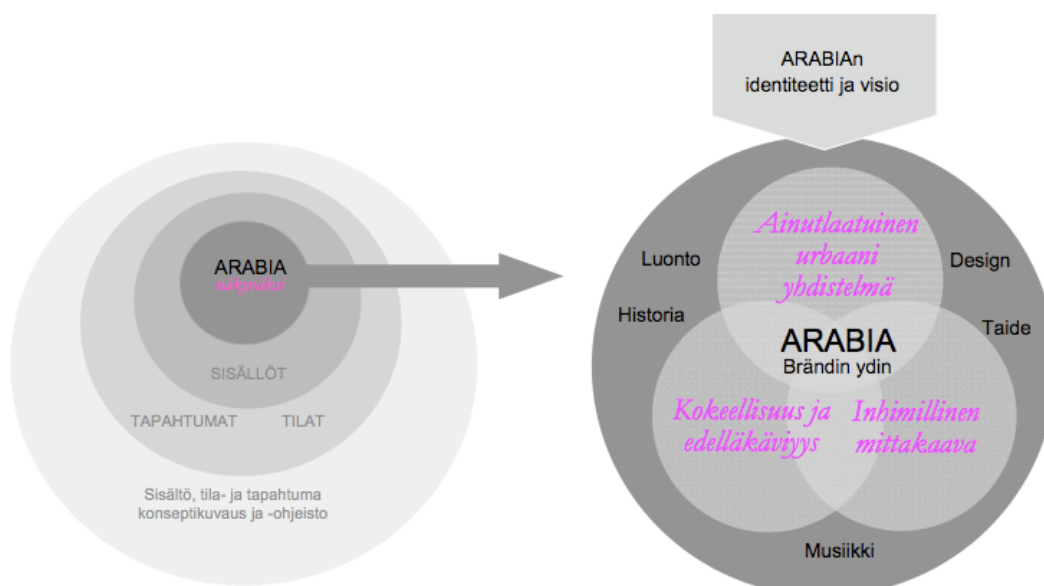
Helsingin kaupungin matkailukoordinaattori Antti Kaivonen näkee kulttuurin funktion yleisesti vetovoimatekijänä, puhuen tietysti matkailun näkökulmasta. Hänen mukaansa myös alueen oppilaitoksilla on merkityksensä alueen taide- ja kulttuuripainotteisuudessa ja samalla taiteen syntymisessä alueelle.

”Kyllä se varmaan vois olla semmoinen vetovoimatekijä nimenomaan se taide ja kulttuuri. Mutta siellähän on monenlaista muutakin taidetta kuin vain siinä Arabianrannassa, se varmaan syntyy siellä jossakin vaiheessa. Vaikka pop-jazzissa, siellä on Lume, se on esittävää taidetta. Se on yks tällanen, että sinne vaan syntyy erilaista taidetta ja taiteentekijää. Ja se on just se vahvuus, että se ei välttämättä ole vain mitään astioitten suunnittelua.” (Kaivonen)

---

⁹ Esimerkkinä Jura-teatterin Kustaan perilliset-näytelmä, joka kertoo Helsingin kaupungin synnystä.

Helsingin kaupungin ja ADC:n valmistelemat suunnitelmat konsulttiyritys Pentagon Oy:n ja Movenze Design Oy:n kanssa ovat luonnostelleet¹⁰ Arabian brändiä ja imagoa hallinnon ja yritysten suunnasta. Arabian identiteetin nähdään muodostuvan Arabia brändin ympärille ja pitävän sisällään urbaanin alueen, kokeellisen ja edelläkävijämäisen alueen luonteen sekä inhimillisen puolen huomioon otton. Nämä tekijät kietoutuvat luonnon ja historian, taiteen ja designin sekä musiikin ympärille. Suunnitelmassa on mielenkiintoista, että juuri musiikki nostetaan erityiseen osaan ja se on kaaviossa liitetty inhimillisen mittakaavan ja kokeellisen sekä edelläkävijyyden liitokseen. Näiden elementtien kautta alueelle muodostetaan sisältöjä, jotka tulevat näkyviksi eri tapahtumissa ja tiloissa. Tämän kautta alueen sisällöistä ja brändistä voidaan muodostaa malleja ja rakentaa pilottikokeiluja tulevaisuutta varten.

Lähde: Arabia *näkyväksi* –tiivistelmä, 2009.

¹⁰ Arabia *näkyväksi* –tiivistelmän kaaviot ovat konsulttien tekemiä ehdotuksia alueen brändeistä ja matkailullisesta imagosta, eivätkä vielä kesällä 2010 ole julkaistuja käytännön suunnitelmia.

Arabian alueen suunnitelmat ja nykyinen brändäys muistuttaa vahvasti Helsingin koko metropolia-alueen matkailustrategioiden toimenpidesuunnitelmia. Pelkästään Arabian alueelta voidaan löytää kaikkia toimenpiteissä mainittuja elementtejä, minkä vuoksi Arabianranta ja sen ympäristöä käytetään näkyvästi myös koko Helsinki imagon kehittämisessä (kts. esim. Helsingin kaupungin matkailun esitteet).

Toimenpiteet

- seutua markkinoidaan yhteisesti sovitun Helsinki-brändin mukaisesti
- Helsingin matkailubrändi on oleellinen osa Suomi- brändiä
- vahvistetaan olemassa olevia Helsingin vahvuuksia brändielementeiksi:

- omaleimainen idän ja lännen kohtauspaikka
- arkkitehtuuri ja design
- kulttuuri ja tapahtumat
- merellisyys ja luonto
- osaava, innovatiivinen, kompakti
- inhimillinen, ystävällinen, luotettava

o luodaan konkreettisia työkaluja, tarinoita, sisältöä brändivahvuuksiin; jalkautetaan brändi ja vahvistetaan sitä johdonmukaisesti

Lähde: Helsingin kaupungin matkailustrategia 2008-2012.

Hallinnollinen näkökulma alueella keskittyy vahvasti alueen kehittämiseen ja brändien ja imagojen luonnin avulla suunnitelmat vaikuttavat suuntautuvan vahvasti matkailun ja vierailukulttuurin kehittämiseen. Ehdotukset inhimillisen mittakaavan mukaan ottamisesta viestivät asukkaiden näkökulman huomioimisesta sekä heidän luovien voimavarojen käyttämisestä kehityksessä. Kuitenkin asukkaille suunnattu kysely 17.5.2010, johon on vastannut verrattain

pieni otos asukkaista (370 vastausta) kertoo asukkaiden mielipiteen Arabianrannasta matkailukohteena.

Tulokset kyselyyn: Arabianrantaa pitäisi mielestäni esitellä matkailun kannalta...

Historiallisena kohteena	19/370	(5.1%)
Design-kohteena	85/370	(23%)
Ympäristökohteena	18/370	(4.9%)
Arabianrantaa ei pitäisi esitellä matkailukohteena	248/370	(67%)

Lähde: Arabianranta.fi

On mielenkiintoista huomata, että suurin osa vastanneista (67%) on sitä mieltä, että Arabianrantaa ei pitäisi esitellä matkailukohteena lainkaan. Toisaalta merkittävä osa (23%) näkee alueen design-kohteena, mikä saattaa kertoa mielestäni siitä, että alueen vierailu ja matkailukulttuuri halutaan suunnata lähinnä Arabiakeskukseen ja Iittalan tehtaille, eikä niinkään asuinalueelle itse Arabianrantaan. Kysymyksen muodostelu koskemaan pelkkää Arabianrantaa eikä Arabian aluetta sinänsä, on saattanut myös vaikuttaa vastauksiin. Toisaalta vastauksista voidaan päätellä, ettei aluetta haluta muuttaa massaturismiin suuntautuvaksi keskukseksi, mikä tukee ADC:n ja Helsingin matkailun edustajien näkemyksiä alueelle toivotusta ns. "vierailukulttuurista" "matkailun" sijaan. Seuraavassa kappaleessa keskityn lähemmin haastateltujen näkemyksiin kulttuurisen pääoman käytöstä matkailullisena voimavarana.

4.2.2 "Matkailun kehittäjänä"

Monien haastateltujen mielestä Arabianrannasta on vaikea muodostaa kuvaa massaturismiin suuntautuvasta kohteesta, joka tarjoaisi kaikille jotain. Alueen luonne toisaalta taiteellisena asukasalueena ja kulttuurimatkailukohteena nähdään helppona yhtälönä. Tämä vaatisi erityisesti asukkailta joustavaa asennoitumista omaan ympäristöönsä, vastaanottavaa asennetta vierailijoihin

sekä kehityslähtöisyyttä siitä, että alue on vielä keskeneräinen, ja että siitä ollaan tekemässä aktiivista kaupunginosaa, jossa kulttuuritapahtumat ja vierailukulttuuri ovat tärkeä osa kehitystä.

Kari Halinen ja Sari Snellman (ADC) näkevät alueen erityisinä haasteina Vanhankaupungin sovittamisen muuhun alueeseen ja asukasnäkökulman huomioimisen kautta linjan alueella tehtävissä päätöksissä ja aluekehityksessä. Snellman näkee asukasnäkökulman huomioimisen uutena kehitysaaltona Suomessa matkailun osalta:

”(...) mä en tiedä onko Suomessa vastaavanlaista kokemusta siitä, että miten pystytään kehittämään matkailutuotteita sillä tavalla, että se yhteisöllisyys ja se asukkaiden mielipide näkyy niiden tuotteiden kehittämisessä koko ajan. Ehkä pienimuotoisesti on jossain Naantalissa, kun siellä käy Muumimaailmassa jo yli 200 000 vierailijaa kesässä, niin silloin on jo jouduttu sopeuttamaan sitä elämää, että miten se toimii, että se ei kuitenkaan häiritse sitä vanhassa kaupungissa asumista.” (S. Snellman)

Helsingin kaupungin matkailun projektikoordinaattori Antti Kaivonen kokee, että Arabian alueen kehittämisessä on tärkeää juuri omaleimaisuuden korostaminen ja vahvuutena hän näkee alueen eri puolet. Hänen mukaansa tarkoitus ei ole lisätä sinänsä matkailua vaan kasvattaa kävijämäärää alueella, jolloin kehitykseen voitaisiin panostaa esim. vesiliikenteen osalta enemmän, koska myös käyttäjämäärä kasvaisi. Kaivonen ei toivo tai näe, että alueesta kehittyisi matkailullista teemapuistoa muusta asukaselämästä erillisenä.

Kaivonen kokee alueen monipuolisen luonteen hyvänä asiana kohteen kehittämiseksi ja ottaa kulttuurin käsitteeseen mukaan myös oppilaitosten ja eri taiteen alalla toimijoiden merkityksen kulttuurisen pääoman syntymisessä. Hän ei näe Arabian aluetta kuitenkaan sinänsä matkailukohteena vaan jonkinlaisena vierailupaikkana, jonne voi lähteä virkistäytymään. Osa houkuttimista on enemmän paikallisille arkipäivän virkistäytyjälle suunnattua, mutta Arabian tehtaot tekevät paikasta myös kansainvälisen matkailukohteen. Tämän hän näkee puhtaasti positiivisena ja alueen elämää virkistävänä asiana, jopa ympärivuotisesti. Erilaisista paikassa sijaitsevista kulttuurisista resursseista syntyy hänen näkemyksensä mukaan uusia voimavaroja ja uutta sosiaalista ja taloudellistakin pääomaa alueelle:

”Elikkä se on virkistysalue, vierailukohde, jossa on design, luonto, historia, tavallaan aika kompaktissa koossa. Se on aika pienellä alueella koettavissa, jos siellä käy paikallisia tai vaikka lähialueilta, pääkaupunkiseudulta. Ja matkailija. Ja jos se kävijämäärä lisääntyy niin sinne automaattisesti tulee lisää palveluita, on sitten ravintoloita, liikenneyhteyksiä, gallerioita, ehkä jotain työpajoja. Ehkä niitten museoitte elämä siitä virkistyy. Ja ne kaksi ravintolaa Helsinge ja tää koskenranta, ehkä nekin voi sitten vähän paremmin. Tavallaan ympärivuorokautista paikkaa siitä, että se ei ole vain kesäpaikka.” (Kaivonen)

Vaikka alue Kaivosen mukaan tarjoaakin monia mahdollisuuksia, hän kokee sen olevan suunnattu kuitenkin tietynlaiselle kulttuurista kiinnostuneelle yleisölle. Tämä on hänen mielestään hyvä asia, koska aluetta olisi vaikea kehittää kaikille sopivaa kaupunginosaa, niin asumis- kuin matkailumielessäkin. Tällä tavalla Arabian alueella olisi myös mahdollisuuksia kehittyä luonnollisesti ns. valmistumisen jälkeen, koska alueen imago on alueen toimijoiden näkökulmasta jo kerännyt yhteen kulttuurista kiinnostuneita aktiiveja kymmenien vuosien ajan, ja näillä toimijoilla olisi mahdollisuus ja ehkä velvollisuuskin jatkaa vireää toimintaa alueella.

”Yks mikä varmaan on, on myös tunnettavuuden lisääminen. Onko se tällä hetkellä, että se on tunnettu kulttuurista kiinnostuneiden silmin ja korvin vai onko se tavalliselle kävijälle. Siellähän käy kesäisin pyöräilijöitä ja ihmiset käy kalastamassa siellä. Että siellähän on elämää jo nyt. Eihän se kuollut alue ole nytkään, mutta miten sitä profiilia kasvatetaan ja saadaan nää Helsingin perustamissijat paremmin näkyviin, sinne tulee se arkeologinen puisto ja tällöisiä merkittyjä tai opastettuja kävelypolkuja.” (Kaivonen)

Kaivosen kommentista tulee ilmi alueen profiloitumisesta designiin ja taiteeseen, joka on lisännyt tunnettavuutta juuri kulttuurista kiinnostuneiden ihmisten keskuudessa. Hän korostaa historian ja Helsingin syntysijojen merkitystä tulevaisuuden markkinoinnissa.

Yleensä kulttuuriperintö ja yksilön osallisuus tilasta pyritään tuomaan esiin kaupunkien markkinoinnissa. Halutaan luoda kuva siitä, mihin matkailija voi päästä osalliseksi (Äikäs, 2004). Berleantin (1991) mukaan, ilman historian läsnäoloa kaupunkitilassa satunnainen vierailija ei pysty sitoutumaan tilaan, koska ei koe siinä jatkuvuutta. Berleantin teoria liittyy myös myöhemmin

käsiteltävään juurtumisen käsitteeseen. Tällä tavoin ei pelkkä tilan, vaan myös ajan kokeminen on merkittävää osallisuuden kannalta. Tämä luo myös kulttuuristen kohteiden uudelleen kehittämislle tarkoituksen. Edellä käsiteltyjen mielipiteiden valossa Arabian alueella Vanhankaupungin historiaa pyritään tuomaan esiin erilaisin keinoin. Myös Urbaani luovuus-hankkeen näkökulmasta projektiin liittyvät draamakierrokset alueella pyrkivät markkinoimaan aluetta historian ja kulttuuriperinnön vaalijana. Osaltaan draamakierros on suunnattu myös alueen asukkaille, jolloin heillä on mahdollista tutustua oman alueensa historiaan.

4.2.3 "Maisema ja paikalliskulttuuri"

Useimpia tutkimukseeni haastatelluista on yhdistänyt ajatus alueen moninaisuudesta ja monipuolisuudesta. Kareisen mukaan erityinen jännite tai side vanhan tehdasalueen ja Toukolan puutaloalueen, modernin Arabianrannan ja Vanhankaupungin sekä Helsingin perustamisen historian välillä tuo alueelle vierailijoitakin houkuttavaa vetovoimaa sekä luo alueidentiteetin, mihin asukkaiden on helppo samaistua ja mistä voidaan olla ylpeitä. Kareinen näkee, että alueesta ollaan kiinnostuneita, eikä sieltä haluta muuttaa pois kovin helposti, ja hän arvelee, että tähän yksi syy saattaisi olla juuri alueen moninaisuus ja sen identiteetti.

Maiseman erojen tärkeys nähdään osana alueen identiteetin kehittymistä. Anna Kanervo Helkasta näkee alueen yhdistelmänä uutta ja vanhaa, missä juuri Arabian tehtaiden historia ja erityisesti Taik ovat kohteita, joista alue ammentaa identiteettiään.

"siellä on semmoista modernia kulttuuria tai taidetta, en tarkoita kulttuurilla vain semmoista perinteistä, vaan toimintakulttuuria ja elämäkulttuuria. Ja sitten tämmöinen vanha historia, joka luo tosi vahvan perustan sille, ne Vanhankaupungin toiminnot, mitä siellä sitten on, kosket ja muut, tavallaan se alkuperä, kaupungin syntysijat on siellä. Että se on semmoinen kerroksellinen, että toisaalta sitten taas nämä uudet asukkaat ja toimijat on tuonut sinne ihan uudenlaisen elämän." (Kanervo)

Alueen maiseman kulttuuriperinnölle annetaan merkitys alueen identiteetin syntymisessä. Kuten aikaisemmin jo mainittiin, tätä ei kuitenkaan nähdä taloudellisena resurssina markkinoinnin kannalta, vaikka kaupunkimarkkinoinnin teorit usein korostavat historiallisten paikkojen merkitystä paikan imagon luomisessa. Tämä johtuu luultavasti Arabianrannan alueen vahvasta osasta alueen imagossa ja taiteen ja designin määräävästä osasta alueen markkinoinnissa. Kanervo näkeekin kulttuuriperinnön merkityksen enemmän yhteisön arvojen löytymisenä ja asukkaiden identiteetin kasvattamisena.

Useiden haastateltavien tavoin myös Antti Kaivonen jakoi alueen kolmeen tai neljään osaan tai osa-alueeseen: historia, joka käsittää Vanhankaupungin alueen, tehdasmiljöön ja Annalan puutarhan, sekä opiskelija-alueet ja korkeakoulut. Alueen luonne kietoutuu matkailun kehityksenkin kannalta vahvasti kulttuurin ympärille. Tämä vaikuttaa tietysti myös nykyisten ja tulevien asukkaiden elämään ja alueen identiteettiin:

”Ei se tietenkään sitä yksityisyyttä yhtään vähennä, mutta ne tavallaan tietävät, että sinne muuttaessani, muutan tämmöiseen, missä se kulttuurin ja muotoilun historia on olemassa osaksi sitä kaupunginosaa, että ostat sen siinä paketissa.” (Kaivonen)

Kaivonen kokee, että juuri paikalliskulttuurin omaleimaisuus on Arabian alueen vahvuus, minkä se voisi menettää, jos mallia alettaisiin ottaa liiaksi muualta:

”Kun puhutaan siitä kulttuurista, että se on tuon alueen vetovoima, niin sehän on sille ulkolaisellekin se vetovoimatekijä. Että tästä tehtiin, luotiin Suomessa. Se voisi olla, että se ei toimisi kuuna valkeana vaikka Ranskassa tai Espanjassa, mut sehän on tavallaan just se vahvuus. Just, kun puhutaan kulttuurista niin sehän on semmoinen asia, mistä pitäisi kai enemmän puhua. Että miksi me elämme kuin elämme, tai teemme tämmöisiä valintoja. Miksi meidän asuinalueemme ovat semmoisia kuin ovat. Eikä sanoa, että kas kun jossain muualla on jotenkin toisin tehty. Se voi olla meidän historiaa, se voi olla arvoja, että se ei ole ollenkaan niin yksiselitteistä, mutta sehän on osa sitä kulttuuria.” (Kaivonen)

Paikalliskulttuurin käsite on kuitenkin jossain määrin ongelmallinen, koska usein paikalliskulttuuri nähdään historiallista taustaa vasten, tiettyinä traditioina, arvoina ja päämäärinä. Arabianrannan asukkaiden paikalliskulttuuri

on syntynyt paljolti viimeisten 5-10 vuoden aikana ja toisaalta sen muodot voidaan sitoa paikalliseen helsinkiläiseen paikalliskulttuuriin. Itse paikan historia on kuitenkin lyhyt, joten kulttuuria ei voida ehkä tässä vaiheessa mieltää kuuluvaksi vain Arabianrantaan. Toisaalta taas oppilaitosten sekä Arabian tehtaan merkitys, kuten useat haastateltavistakin mainitsevat, on tärkeä, koska ne ovat synnyttäneet alueelle tietynlaisen maineen luovuuden ja taiteen syntysijoista, joka on myös muokannut nykyistä imagoa ja paikalliskulttuuria. Tämän lisäksi Vanhankaupungin merkitys Helsingin syntysijana tuli esiin haastatteluissa juuri asukkaiden ylpeydenaiheena ja identiteetin voimistajana.

Kareinen näkee, että historialla ja yhteisöllisyyden kasvulla on alueidentiteetin kannalta merkittävä rooli:

”Täällä on niin vanha historia, tuossa on esim. hirttokallio tuossa Pop-Jazzia vastapäätä. Se että paikoilla on historia on tosi kiinnostavaa ja jotenkin siitä tulee enemmän oma siitä alueesta, kun paikoilla on jonkinlainen tausta. (...) Yksi tekijä, joka muodostaa oman arvon tuntuu on se, että tänne on Helsinki perustettu. Ja sitten, että Arabianranta on tietynlainen, että täällä on esimerkiksi vaikka yhteisöllisyyttä.”
(Kareinen)

Liitän maiseman ja paikallisuuden merkitykset etupäässä alueen sosiaaliseen kehitykseen, mikä tulee esiin haastatteluissa maiseman ja sen historian yhdistämisessä alueen identiteettiin ja tämän identiteetin merkitykseen erityisesti asukkaille. Tällä tavoin historian lisäksi niin rakennetulla että luonnon ympäristölläkin on merkitys alueidentiteetin kasvussa. Tämän lisäksi aineeton kulttuurinen pääoma ja alueelle syntyvä oma paikalliskulttuurinsa on kasvattamassa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa asukkaiden keskuudessa. Kokisin, että tätä kautta alue myös elävöityy ja kasvattaa positiivista kuvaa vierailijoidenkin silmissä. Tämä ilmiö liittyy myös seuraavaan juurtumisen ja yhteisöllisyyden teemaan.

Alueen moninaisuus ja tietty leimautuminen kulttuurialueeksi on herättänyt kuitenkin myös negatiivisia kannanottoja varsinkin Arabianranta.fi keskustelusivustoilla. Moninaisuus alueen aktiivien kannalta nähdään puhtaasti positiivisena puolena, mutta joillekin asukkaille se saattaa näyttäytyä myös pelottavana. Toisaalta moninaisuuden käsite on ongelmallinen, jos sen käyttäjä

katsoo moninaisuutta vain kulttuuristen lasien läpi. Toiminta tavoittaakin tällöin kulttuurista ja yhteisöllisestä toiminnasta kiinnostuneet tahot, jolloin myös moninaisuus alueella tulisi määrittää näiden kehyksien sisään.

4.2.4 ”Juurtuminen ja yhteisöllisyys”

Aineellisen kulttuuripääoman merkitys alueen yhteisöllisyydelle tuli myös vahvasti esiin haastatteluissa. Janne Kareinen kokee erityisesti aineellisena pääomana taiteen tärkeäksi alueelle, koska sen avulla alue tulee tutummaksi ja turvallisemmaksi asukkaille sekä se auttaa piirtämään itse alueen ihmisten mieleen. Hän näkee taiteen tehtävän erottelevana ja yksilöivänä elementtinä, joilla on erityinen merkitys juuri taiteen keskellä eläville viihtyvyyden ja identifioitumisen kannalta:

”Jos ajattelee tosi konkreettisesti niin täällähän on näitä julkisia taideteoksia joilla on tehtävä: ne tekee tän alueen tutuksi asukkaille, se tuntuu huomattavasti läheisemmältä ja turvallisemmalta kun taloissa on taidetta ja ne eroaa toisistaan niin se piirtää tän alueen mieleen.” (Kareinen)

Kareinen kokee taiteen yhteisön sosiaalisen pääoman kasvattamisen kannalta merkittävänä. Taiteeseen on panostettu kulttuurisen tietouden ja vierailijoiden houkuttelemisen näkökulmasta, mutta sen sosiaalinen merkitys on muodostunut asukasyhteisöissä ja arkipäivän toimintojen muodostumisena tiettyjen paikkojen ympärille. Näin taideteokset ovat toimineet paikkoja luovina elementteinä kaupunkimaisemassa. Tämä on myös yhteydessä taiteen merkitykseen paikkaan juurtumisen prosesseissa.

ADC:n edustajat näkevät yhtenä positiivisena puolena Arabian kokeiluissa alueverkon kehittämisen ja sen merkityksen juuri alueen asukkaille, sekä yhteisöllisyyden kehittymiselle:

”Sama tämä alueverkko, että kaikki ihmiset käyttää samaa verkkoa, sillä on ollut yllättävän vahva tällöinen yhteisöllinen merkitys. Vaikka ajateltiin, että onko sillä niin merkitystä, mutta kyllä sillä on hyvin vahva sosiaalinen vaikutus, että ihmiset kokee

olevansa yhtä. Se yhteisön rakentaminen, mutta myös se tekninen puoli, että meillä on melko helppo lähestyä ihmisiä kun kaikki käyttää samaa väylää.” (Halinen)

Myös taidehankkeilla yhteisöllisinä menetelminä on ollut Halisen mielestä hyötyä niissä tapauksissa, joissa asukkaat ovat itse saaneet osallistua taiteen tekemiseen. Toisaalta hän näkee taiteen hyödyllisenä myös alueen keskeneräisyyden kannalta, koska taiteen avulla on mahdollista luoda viihtyisämpää ympäristöä rakennustelineiden keskellä, sekä erotella alueita.

Taidekoordinaattori Tuula Isohannin haastattelussa esille tuli rakennusvaiheen ongelmat soveltaa asukaslähtöisyyttä ja taiteen yhdistämistä arkkitehtien ja rakennuttajien valmiiden suunnitelmien lomaan. Isohannia innosti projektissa erityisesti mahdollisuus poiketa vanhoista tavoista ja tehdä yhdessä taiteilijoiden ja arkkitehtien kanssa jotain erilaista. Taiteen liittäminen rakentamiseen on vaatinut taidekoordinaattorin, joka toimii taiteilijoiden ja arkkitehtien välissä. Lähtökohtana ideassa lisätä taidetta rakennusten julkisivuihin ja sisäänkäynteihin oli Isohannin mukaan lisätä rakennusten yksilöllisyyden tunnetta asukkaiden silmissä. Hänen mukaansa samankaltaisuus tekee ihmiset välinpitämättömäksi ympäristöstään ja tällä tavoin taiteella on mahdollista saada ihminen kiinnostumaan omasta asuinalueestaan ja siitä tilasta missä elää. Tämä hänen mukaansa voisi vaikuttaa myös siihen, että alueesta halutaan pitää huolta.

Tällä tavoin myös Isohanni sitoo aineellisen kulttuurin merkitykset yhteisön kehittymiseen eikä tuo esiin markkinoinnissa annettuja merkityksiä taiteen vetovoimasta ja taloudellisista arvoista. Taidekoordinaattorina Isohannin oma tavoite oli myös, että taiteella olisi tehtävä alueella: se toisi taiteen arkeen ja kertoisi samalla ympäristöstään, sen historiasta ja luonnosta. Osa teoksista kertoo esimerkiksi Arabian tehtaiden tarinaa suomalaisen käsityön viemisestä maailmalle. Toiveena on, että taide auttaisi asukkaita kertomaan omasta ympäristöstään eteenpäin omille lapsilleen tai alueen vierailijoille. Tärkeää on myös herättää reaktioita ja keskustelua. Isohanni näkee taiteessa myös sen opettavan puolen erityisesti tulevia sukupolvia ajatellen. Toinen tekijä taiteen merkityksessä alueelle on hänen mielestään teoksien synnyttämät tarinat sekä teosten ympärille muodostuvat paikat, jotka keräävät ihmisiä yhteen. Tällä

tavoin hän näkee tärkeäksi ympäristötaiteen yhteisöllisyyteen vaikuttavan merkityksen Arabianrannassa. Isohanni ei mainitse taiteeseen liittyviä vastareaktioita, vaan pitää teoksia puhtaasti positiivisina elementteinä alueella.

B. Berenson (lainattu Berleant, 1991) sanoo esteettisen kokemuksen kannalta olevan tärkeää, että kokija sitoutuu ja tuntee olevansa osa taideteosta, tai tässä tapauksessa kaupunkitilaa, ja samalla aika ja tila yhdistyvät kokemuksessa. Mielikuvitus ohjaa kokemuksiamme, toisaalta myös tapa, jolla havainnoimme tilaa. Se, että suunnittelussa käytetään jo olemassa olevaa arkkitehtuurista perintöä, auttaa paikallisia ja vierailijoita sitomaan itsensä paremmin tilaan. Kulttuuriperintö on samalla tilassa asuvien ja oleskelevien ihmisten henkistä perintöä ja näin ollen tärkeää jatkuvuuden tunteen kannalta. Tässä tapauksessa myös ympäröivien alueiden, kuten Vanhankaupungin, symbolinen merkitys korostuu. Berenson mainitsee historian positiivisena tilan kokemuksena ja osana sitoutumista paikkaan, mutta taiteen merkitystä mahdollisesti symbolisena historian kertojana, kuten Arabianrannassa on suunniteltu, ei oteta tässä näkökulmassa huomioon. Taidetta alueelle suunniteltaessa on kuitenkin oletettu, että taide toimisi samalla tavalla kuin kulttuuriperintö ja historia Berensonin teorioissa (Isohanni 2010).

Toinen yhteisöllisyyteen liittyvä merkittävä tekijä on Isohannin mielestä ollut järjestetyt taidetyöpajat, jotka ovat ”ryhmäyttäneet” ihmisiä ja auttaneet heitä luomaan kontakteja naapureihinsa. Saman vaikutuksen hän näkee olevan Arabianrannan yhteispihoilla, joissa ihmiset voivat kohdata samassa pihassa asuvia. Erilaiset asumismuodot Isohanni, kuten usea toinenkin haastateltu, näki suomalaisille sopivana elämäntapana, jolla voi olla myös ghettoutumista estävä vaikutus. Hänen mielestään ulkomailta tuodut asumismallit eivät voisi toimia Suomessa, samoin kuin tänne luodut ratkaisut eivät olisi välttämättä paras mahdollisuus muualla maailmassa.

Isohanni tiivistää taiteen merkityksen aluekehityksessä sen luomiin mahdollisuuksiin ratkaista erilaisia ongelmia sekä antaa ihmisille uusia ideoita ympäristöstään. Toisaalta taiteen voidaan nähdä myös kannustavan ihmisiä tarkkailemaan omaa ympäristöään. Uusista ideoista hän kertoo esimerkkinä

erään alun perin taideteoksena talon katolle asennetusta pienestä tuulimyllystä ja generaattorista, jolla saatiin tuotettua pieni määrä sähköä. Tämän hän toivoo saavan asukkaita pohtimaan uusien energiamuotojen mahdollisuuksia omassa ympäristössään ja asumisessa. Moninaisilla ratkaisulla on hänen mukaansa ollut myös vaikutusta uusien ideoiden syntyemisessä.

Asukasnäkökulmaa peilaten Pilvi Kallio (Metropolia), jo useamman vuoden alueella toimineena ja työskennelleenä, näkee alueen pirstoutuneena, juurtumattomana tilana, josta puuttuu yhteisöllisyyden tunne. Alueen erityinen luonne ja kulttuuriset resurssit puhuttivat myös Kalliota:

”Tämä on sillä lailla laaja ja hahmoton ja hyvin erilainen kuin Helsingin muut kaupunginosat esim. Kallio. Siellä on ollut jotain ja sitten sinne on tullut elämää, kauppoja. Täällä on tietoisesti rakennettu. Täällä on hirveästi potentiaalia. Tämä on semmoinen Hämeentien ympärille muodostunut pötkylä, jonka molemmin puolin on asutusta, mutta se ei riitä vielä tekemään siitä omaleimaista ja erityistä. Sitä erityisyyttä ja kulttuuria kaivetaan esiin ja sitä mitä se on. Jos se on Vanhankaupungin historia tai design, mutta riittääkö se? Jotainhan jää puuttumaan, jos me nimetään nuo paikat, mutta se on varmasti kymmenenkin vuoden tendenssi, että miksi tämä muodostuu. Koen vähän identiteetittömäksi tämän alueen.” (Kallio)

Kallio näkee alueen hahmottomana, tyhjästä syntyneenä alueena, josta kulttuuria yritetään kaivaa esiin jostakin tyhjästä. Vertaamalla aluetta Helsingin toiseen kaupunginosaan, Kallioon, ja sen historian aikana syntyneeseen imagoon ja tarinoihin, Arabia voidaankin nähdä nuorena ja ehkä enemmän tulevaan suuntaavana alueena. Arabianranta ei ole luonnollisesti kasvanut alue vaan täysin suunniteltu ja rakennettu, jonne ihmiset ovat muuttaneet lähes samaan aikaan. Tämän vuoksi sieltä ei löydy samanlaista kerroksellisuutta kuin orgaanisesti kasvaneilta asuinalueilta ja tämä voi vaikuttaa myös alueelle juurtumiseen. Aluesuunnittelun historian valossa näkisinkin, että Arabianranta on suunnittelun kaupunki, johon vaikuttaa positiivisesti paikan historiallinen ympäristö. Vanhankaupungin useille tuntematon historia on se esiin kaivettava osa, jota halutaan käyttää hyväkseen, ja joka pystyy luomaan tunteen jatkuvuudesta ja juurista ja ehkä myös identiteetistä.

Kallion näkemys eroaa jonkin verran muiden haastateltujen näkökulmasta siihen, että he kokevat alueella toimineiden korkeakoulujen ja Vanhankaupungin historian muodostavan jonkinlaisen veturin alueen nykyiseen, vilkkaampaan kulttuuritoimintaan sekä alueen imagoon. Aluetta verrataankin monissa haastatteluissa kulttuurisesti köyhempiin tai toisaalta uusiin ”pellolle rakennettuihin” asuinalueisiin, kuten Helsingin itäosassa sijaitseva Viikki, joilla ei ole pidempää aluehistoriaa takanaan.

Tästä näkökulmasta Arabianrannan alueen määrittäminen paikallisuuden ja perinteisyyden käsitteillä ja tilan globaalina ja modernina ulottuvuutena näkyy myös Arabian alueen tilan jakautumisessa ja haastatellun käsityksenä juurtumisen tasosta. Kallio kokee, että paikkaan asettuminen vaatii historian ja kulttuurin etsimistä sieltäkin, missä se on jo osaltaan kuollut pois. Tässä paikan kokemus määräytyy kuitenkin yksilöllisesti ja on otettava myös huomioon kokijan oma historia ja asema paikassa. Pilvi Kallion mukaan Urbaani luovuu-hankkeessa luodut menetelmät tuntuvat osuvan vain tiettyyn osaan yhteisöstä. Haasteena hän näkee sen, että alue on paikka, jossa ihmiset asuvat tai tekevät työtä, mutta harvoin molempia, jolloin jossain määrin paikasta muodostuu vain ”seisake”.

4.2.5 ”Kulttuuritapahtumat”

Anna Kanervo Helkasta liittää alueen kulttuuriset resurssit asukkaiden alueesta muodostamaan identiteettiin, kun taas alueen ulkopuolisille kulttuuri näyttäytyy toiminnallisena tekemisenä ja kokemuksina; Arabiaan mennään kokemaan kulttuuria.

”Riippuu siitä kenelle sitä tarjotaan, asukkaille vai jollekin kävijöille. Asukkaille se liittyy identiteettiin, siihen tunteeseen millaisessa paikassa asut. Mutta se ei tarkoita sitä, että se hirveesti heitä hyödyntäisi. Muille se taas voi olla myös identiteettiasia, että monelle voi tulla Arabianrannasta mieleen alueen kulttuuritarjonta tai tapahtumat, mutta ennemmin heille tulee myös se toiminnallisuus, että sinne mennään Arabian tehtaanyymälään ja katsomaan Taikin näyttelyä tai mitä tahansa, tai pop-jazzin

konsertteihin, mitä ikinä nyt sit onkaan. Luulen, että muille ihmisille se kulttuuri on enemmän toiminnallista kuin niille ihmisille, jotka siellä asuu. Tai tavallaan, että se näyttäytyy sen kautta, että sinne alueelle voidaan mennä tekemään tai just hyötymään, tai käyttämään semmoista kulttuuripalvelua. Taas niille asukkaille se on enemmän sitä identiteettiä, vaikka varmasti se on, en tarkoita että absoluuttisesti näin, mutta se painotus on mun mielestä enemmän näin.” (Kanervo)

Kanervon mukaan oppilaitoksilla on hyvin merkittävä ja aluetta leimaava rooli kulttuurin syntymisessä alueelle. Tämä tulee esiin alueen tapahtumatarjonnassa, joista suuri osa liittyy jotenkin alueen oppilaitoksiin. Nykyisellä asukastoiminnalla on tärkeä osansa alueen kulttuuritoiminnassa, mutta hän uskoo asukastoiminnankin syntyneen tai liittyvän jotenkin oppilaitosten luomaan ilmapiiriin tai ”draiviin”.

”...jos ajattelee sitä asukaspuolen järjestämiä tapahtumia ja niiden toimintaa niin kyllähän ne ammentaa siitä identiteetistä hirveesti. Että monet tapahtumat, jotka siellä järjestetään niin niihin on sisällytetty se kulttuuripuoli ja niillä on yhteistyökumppaneina just vaikka oppilaitoksia alueelta, että kyllähän se ilman muuta silloin sitä just hyödynnetään siinä, yhteisöllisyyden kehittämisessä esimerkiksi just asukasvoimin. (...) Arabianrannan kohdalla lista tapahtumista olisi paljon kulttuuripainotteisempi kuin monella muulla alueella, mä olettaisin. Johtuu varmaan just siitä, että se on osa sitä heidän identiteettiään. Se tulee mieleen nopeasti, että siitä ollaan ylpeitä ja sitä halutaan esitellä. Ja jos halutaan jotain järjestää niin on helppo saada yhteistyökumppaneita alueelta mukaan, kun ne on siellä ne koulut ja muut ne on helppo saada järjestämään ja totta kai se tapahtumatarjontakin muokkautuu sit sen mukaan.” (Kanervo)

Tapahtumilla voi olla ensisijaisesti myös tekemistä alueen tunnettavuuden kanssa, niin asukkaille, jotka esimerkiksi Kierrätystapahtumassa pääsevät kulkemaan omalla asuinalueellaan ja tutustumaan omaan yhteisöönsä, kuin samalla alueen markkinoinnissa ulospäin: ei vain Arabianrantana ja taiteen keskittymänä, mutta Arabianranta, Toukola, Vanhakaupunki alueena, jolla on pitkä historia ja elävä kaupunkikulttuuri myös nykypäivänä.

”Se on ollut tosi tärkeää, että pidetään koko ajan esillä että tää on Arabianranta, Toukola ja Vanhakaupunki. Esimerkiksi lehtijutuissa usein skipataan ne kaks jälkimmäistä. Eli Kierrätystapahtuman idea on ollut, että koska keskeinen tapahtumapaikka on tuossa Toukolassa ufon laskeutumisaikalla, ...oikea nimi on

Arabianmäen puisto. Sitten pyydettiin kaikkia alueen toimijoita mukaan tekemään jotain joka liittyy kierrätykseen tai katutaiteeseen. Tapahtuma on siis kierrätystä ja katutaidetta. Mietittiin, että tapahtumapisteet on sillä lailla, että ihmiset joutuu käymään eri alueilla. Ja sit siellä oli noin 15 eri tapahtumaa ja kartta, joka selittää, mitä niissä tapahtumapisteissä on. Viimesimmät oli Vanhassakaupungissa ja kaukasimmat tuolla kauppakeskuksella. Ihmiset vaelteli karttojen kanssa täällä alueella. Tolla tavalla tapahtumalla oli ihmisiä toisiinsa tutustuttava vaikutus.” (Kareinen)

Janne Kareisen mukaan juuri kulttuurin ja kulttuuritapahtumien toiminnallinen luonne on yksi kulttuurin arvoista:

”Ihmiset on iloisempia tai onnellisempia osallistuessaan toimintaan. Ihmiset tuntevat kuuluvansa johonkin. Ihmiset voivat kuulua ryhmään. Ajattelen, että ihmiset ovat sosiaalisia ja toiminta estää syrjäytymistä.” (Kareinen)

Erilaisilla kulttuuritapahtumilla, joita on pyritty tarjoamaan moninaisille asukasryhmille, on ollut tarkoitus elävöittää aluetta, ja tässä Kareisen mielestä ollaankin onnistuttu jo hyvin. Artovan järjestämän toiminnan Kareinen näkee tuottavan asukkaille henkistä kulttuurista pääomaa; tapahtumat yhdistävät erilaisia ihmisiä ja tämän hän toivoo poistavan rasismia ja ennakkoluuloja Arabianrannan alueella. Tässä kulttuurinen pääoma ensin toimintana ja myöhemmin kulttuurisia arvoja muodostavana pääomana luo Kareisen mukaan samalla sosiaalista pääomaa alueelle. Toiminta keskittyy kulttuuristen ja taiteellisten toimien esittelyyn, mutta antaa samalla välineitä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja henkisen kulttuurisen pääoman luontiin.

Janne Kareinen liittää alueen haasteet lähinnä tulevaisuuden näkyymiin ja toisaalta vanhojen ja uusien asukkaiden mahdollisesti erilaisiin kokemuksiin alueen kehityksestä. Alue on kuitenkin kasvattanut tunnettavuuttaan juuri aktiivisena lähiönä, missä oppilaitoksilla ja opiskelijoilla on ollut aluetta elävöittävä vaikutus jo pitkään. Nyt haasteena saatetaan kokea uuden ja vanhan asuinalueen kohtaamiset ja erilaiset toiveet alueesta ja sen kehityksestä, sekä asukaselämän ja matkailullisen kehittämisen kohtaamiset.

”40% asukkaista tekee töitä luovilla aloilla. Alueen yrittäjistä 60 media ja design pienyritystä, tietynlaisiin yrityksiin keskittyvää osaamista. Oppilaitosten merkitys on tärkeää alueelle. Rajoitteita: miten sitten, kun alue ei ole enää uusi, kuka rahoittaa tai

sijoittaa alueelle, tulevaisuus tuo haasteita. Tämä on ollut nukkumalähiö eikä varmastikaan kaikki ole tyytyväisiä, että alueella tapahtuu paljon. Ei haluta että muuttuu lähiömäiseksi. Pitää yrittää luoda tiedonsiirtotapoja sitten kun vanhat toimijat hiipuu ja tarvitaan uusia. Rakenteellisia rajoitteita en näe.” (Kareinen)

Tämän hetkessä asukastoiminnassa ei pidetä tärkeänä olemassa olevia resursseja tai muuta tukea ylhäältä päin. Janne Kareinen näkee toiminnan kannalta tärkeämpänä aktiivisten ja vapaaehtoisten toimijoiden aseman. Toisaalta kannustava ympäristö ja sen mahdollisuudet ovat tärkeitä.

”Vaikea kysymys, selvittää johtuuko siitä, että alueella olisi jo jotain toimintaa vai onko helpompi aloittaa tyhjiöstä. Raha ja resurssit ei ole keskeinen seikka. Tietenkin helpottaa, että on valmis tila tai paikka, missä toimia, mutta se miten ihmiset sitoutuu toimintaan. Kun siitä on vähän taistellut, siitä tulee enemmän oma ja tärkeä. Valmiit palkatut toimijat eivät tulisi toimimaan eikä se olisi mielekästä vapaaehtoistoiminnassa. Resursseja ei pitäisi olla valmiina vaan niitä pitäisi saada hakea, kun syntyy ideoita.” (Kareinen)

Kareisen mukaan mahdollisuuksien paljous ei kuitenkaan tarkoita sitä, että alueen ja asukkaiden kulttuurinen pääoma aktivoituisi ja paranisi automaattisesti. Hänen mukaansa aktiivisuuden on lähdettävä ihmisestä itsestään. Hän kokee, että alueella on voimakas identiteetti, jonka asukkaat kokevat myös suurimmaksi osaksi positiivisena. Yhteisöllisyyden kasvattamiselle yhteispihat ovat olleet tärkeitä paikkoja sosiaalisuuden kehittämiseksi. Asukkaat kokivat myös, että Kääntöpaikan järjestämät työpajat ja muu toiminta auttavat tutustumaan muihin asukkaisiin ja samalla vahvistavat kiinnittymistä paikkaan ja oman alueen kehittämiseen. (Kareinen)

4.3 Kulttuurin tilat ja suhteet

Arabia alueena on mielenkiintoinen kokonaisuus, koska sen nykyelämä perustuu toisaalta itse paikan sijaintiin, mutta paljolti myös sinne viimeisten vuosien aikana rakennettuun ja syntyneeseen elämään, joka taas on jossain määrin perustunut ihmisten mielissä alueen imagoon. Paikan problematiikka, sen

identiteetti ja olemassa olon oikeutus perustuu Kareisen mielissä merkitysten luontiin jo historian saatossa ja saman voidaan nähdä toistuvan nykyisessä aktiivisessa markkinoinnissa, joka synnyttää imagoja tietynlaisesta paikasta.

”M: Eli onko kyse enemmän itse paikasta vai siitä, mitä siellä tapahtuu.

K: No, vaikea kysymys. Jos Helsinkiä ei ois tapahtumana perustettu, tätä paikkaa ei ois syntynyt. Jos täällä ei tapahtuisi juttuja, niin paikkoja ei syntyisi.” (Kareinen)

Tämän aineiston valossa alueen tilaa voidaan problematisoida imago puheen ja aluetodellisuuden välillä. Alueen markkinointi on sitoutunut ehkä liikaakin imagon varaan ja on vaikeaa lähteä laajentamaan käsitystä alueesta markkinoinnissa. Haastatteluissa on pohdittu Vanhankaupungin ongelmallista liittämistä alueen kehitykseen ja imagoon, vaikka samaan aikaan puhutaan kuinka vierailijoiden toiminta keskittyy suurelta osin kosken läheisyyteen ja luontomatkailuun eli Vanhankaupungin läheisyyteen. Jura teatterin ja Urbaani luovuuden yhteistyössä tehty draamanäytelmä sijoittuu myös Vanhankaupunkiin ja tapahtuma on osoitettu asukkaiden lisäksi paljolti juuri alueen vierailijoille. Sillä halutaan edistää alueen historian tuntemusta ja samalla paikkaan juurtumista historiallisten tarinoiden ja ympäristön avulla. Myös alueen merkittävät ruokaravintolat sijaitsevat Vanhankaupungin alueella.

Asukastoiminnassa puhutaan Arabianrannan asukkaista ja sen alueen kehittämisestä, mutta monissa tapahtumissa alueen toiminta keskittyy Toukolaan (esim. Kääntöpaikka, Kierrätystapahtuma, Kekri-juhlat sijaitsevat pääosin Toukolassa). Arabianrannan rooli nähdään kehittyneen vahvasti taide ja design imagon ympärille, mutta tällä hetkellä Arabianranta näyttyy lähinnä asukasalueena, ei toiminta-alueena. Alueesta halutaan luoda vierailukohdetta lähinnä taidepuistojen avulla, eli aineellisella kulttuuripääomalla on alueen virallisessa kehittämisessä vahva rooli.

Haastateltujen mielissä alueen tilojen jakautumiseen ovat tähän asti vaikuttaneet enemmän orgaanisesti syntyneet paikat ja paikkojen historia, joka on muodostanut tapahtumia ympärilleen. Rakennetut tilat kuten Arabianrannan asukasalue, eivät ole automaattisesti houkutelleet kulttuuritapahtumapaikaksi asukastapahtumissa ellei yhteispihoja ja taideteosten ympärille muodostuvaa

toimintaa lasketa mukaan. Nähtäväksi jää, miten rakennetun alueen kehitys jatkuu asukkaiden tiloista vierailijoiden tiloiksi, jotka ovat tähän mennessä sijoittuneet ympäröiviin historiallisiin tai luontoon keskittyviin paikkoihin.

Vaikka alueesta muodostuneet perustuvat paljolti imagon varaan, mitä voidaan pitää heikkona signaalina aluekehityksen kannalta (Karvonen; lainattu Äikäs 2004, 41), ei se kuitenkaan tarkoita, etteikö alue voisi jatkaa kehitystään kestäväällä tavalla ja muodostaa omanlaistaan imagosta poikkeavaa identiteettiä. Paikallisidentiteetistä ja sen kasvusta on jo vahvoja merkkejä, mikä näkyy kaupunginosayhdistyksen toiminnan aktiivisuudessa ja voimassa kehittää yhteisöllisyyttä alueella. Alueen markkinointi perustuu haastattelujen perusteella suurilta osin juuri Äikkään (2004) mainitsemaan perinteiseen teemapuistoajatukseen, jota pidetään hänen mukaansa markkinoinnissa liian yksipuolisena ideana. Vanhankaupungin osa ja paikallishistoria koetaan ongelmallisena liitoksena design-teemapuisto konseptiin, vaikka nykymerkit osoittavat, että juuri näihin tiloihin keskittyy suurin osa kulttuuritoiminnasta ja yhteisöllisistä tapaamisista. Suunniteltuihin tiloihin, kuten yhteispihoihin, keskittyy yksityinen asukaselämä ja vierailijoilta suljetut tapahtumat, mikä ei ainakaan vielä näytä toteutuneen haastatteluissa esiin tulleen markkinoinnin toivomin keinoin.

Kotlerin (et. al. 1993) kaupunkimarkkinoinnin teorioihin perustuen myös tässä tapauksessa markkinointi näkee lähinnä vain aineellisen kulttuurin tärkeänä. Myös tietyille kohderyhmille (kulttuurista, taiteesta ja designista kiinnostuneet) suunnattu alue tukee Kotlerin teorioita. Strategisessa markkinoinnissa kokonaisvaltainen kaupunkimaisema on tärkeässä osassa. Äikäksen (2004: 42) mukaan Suomalainen maisema ei sisällä tarpeeksi resursseja, joten perinnemaiseman sijasta käytetään yksityiskohtia ja luodaan moderneja ratkaisuja.

Toisaalta Arabianrannan aluekehitys tukee myös David Harveyn (2001) ajatusta sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön käytöstä ja yksilöllisten piirteiden korostamisesta. Kulttuurin roolia ja teemoja analysoidessa alueen identiteetin synty ja kulttuuripääoman osuus siinä korostuu kaikissa teemoissa. Näin ollen

imagon lisäksi erityisesti alueen sosiaalinen pääoma näkyy vastauksissa ja halutaan myös selvästi tuoda esiin kulttuurisessa aluekehityksessä. Vaikka aineellisen kulttuurin lisäksi tämä yhteisöllisyyteen ja identiteettiin liittyvä näkökulma on otettu huomioon myös viimeaikaisessa markkinoinnissa ja imagon muutoksessa, tulee näkökulma kuitenkin enemmän esiin kaupunginosayhdistyksen ja asukasedustuksen näkemyksissä alueen kehityksestä. Voidaan silti todeta, että kulttuurille on Arabianrannassa annettu tilaa kehittyä monimuotoisesti. Kaupunkisuunnittelun avulla kulttuurin ja taiteen osaa kaupunkikuvassa on vahvistettu, mikä on saanut aikaan positiivisen kierteen myös asukastoiminnan kehittymisessä.

Kun aluetta on alettu markkinoida taiteen ja designin keskittymänä, on aktiivinen kaupunginosayhdistys todistanut voimansa ja saanut yhteisöllisyyden osaksi oman alueensa markkinointia. Näin myös asukkaiden vaatimukset perustuivat ehkä osaksi paikalle luotuun imagoon ja ideaan siitä, että luovat ratkaisut ja paikallinen vaikuttaminen on mahdollista. Tarkasteltaessa Arabianrannan alueen kehitystä ja markkinoinnin suuntia viimeisen kymmenen vuoden aikana, voidaan myös huomata yhteiskunnallisten muutosten vaikutus markkinointistrategioihin. Useat haastateltavat kokivat, että teknologiaan alun perin keskittyneestä alueesta on enenevässä määrin muodostunut humaani, yhteisöllisyyden keskus ja puhtaasti taloudelliseen kasvuun perustuvat arvot ovat saaneet osittain väistyä aktiivisten toimijoiden tieltä kaupunkikuvassa. Aktiivisessa markkinoinnissa olisi kuitenkin vältettävä liiallista teemapuistomallien luomista, jotta myös alueen orgaaniselle kasvulle jää tilaa tulevaisuudessa.

Yksi esimerkki alueen kestävästä kehityksen ideologiasta ja yhteisön merkityksestä on jo jokavuotiseksi muodostunut Kierrätystapahtuma. Teknologialla ja *network society*-ajattelulla on pyritty yhteisön ja kaupunkikulttuurin kehittämiseen, mutta loppujen lopuksi aktiivinen toimintakulttuuri on päässyt ehkä juuri parhaiten esiin Arabian alueella. Omintakeinen luovuus ja tekeminen on korostunut toiminnassa. Muodostuneissa diskursseissa on korostunut kulttuurin ja taiteen merkitys yhteisöllisyyden kannalta, eikä pelkästään taloudellinen lisäarvo ja imagon kasvatus. Myös

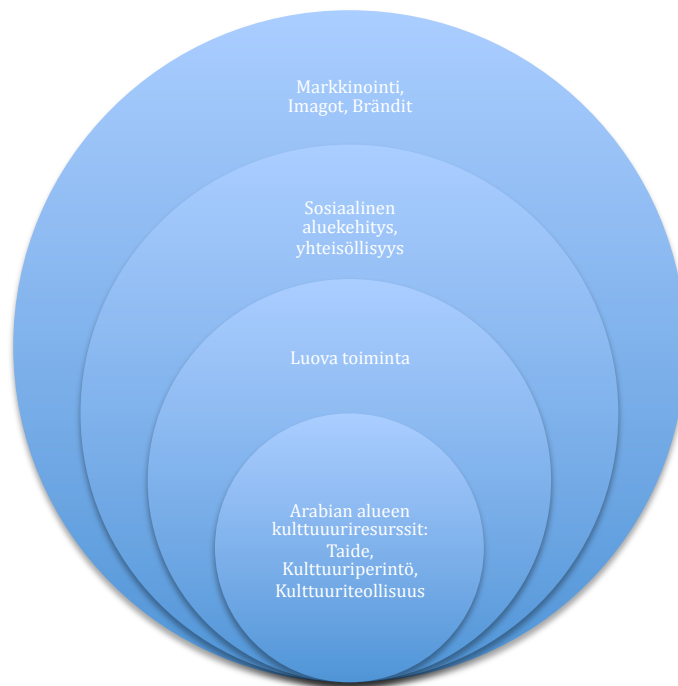
markkinoinnin puolella. (ADC:n haastattelut) Pääpiirteittäin tiivistettynä, haastatteluissa kulttuurinen pääoma nähtiin markkinoinnin kannalta materiaalisena resurssina, kun taas asukasnäkökulmasta kulttuurinen pääoma oli asukkaiden keräämiä luovia kokemuksia aluetoiminnasta ja ympäristöstään.

Maailmalta tulleiden samankaltaisten esimerkkien valossa aluetta onkin mahdollista käyttää juuri kansainvälisen Helsinki-imagon kasvattamiseen. Tällöin näkisin, että aktiivinen asukastoiminta ja kaupungin matkailun pyrkimykset ovat toisistaan erillisiä kehitysmuotoja, mutta jotka toisaalta tukevat molemmat osaltaan alueen kehitystä: asukastoiminta kehittää alueen ilmapiiriä ja yhteisöllisyyttä ja aktiivinen markkinointi ADC:n ja kaupungin matkailun osalta kasvattaa alueen taloudellista ja kansainvälisen imagon arvoa. Kumpikaan ei sulje toisiaan pois, mutta osapuolet toimivat kuitenkin erillään. Näiden osapuolten välissä voidaan Arabian alueen tapauksessa nähdä erilaiset luovat toimijat, joista *Urbaani luovuus* toimii yhtenä esimerkkinä. Siinä, missä nämä osa-alueet voisivat löytää yhtymäkohdan saattaisi olla esimerkiksi alueen asukkaiden luova pääoma, jolla voisi olla Arabiaa aktivoiva sekä työllistävä vaikutus. Toisaalta myös asukastapaamisissa syntyvien ideoiden viemisessä eteenpäin olisi myös asukasedustajan rooli aluekehityksestä keskusteltaessa paikallaan.

Yleisesti ottaen taloudellisen pääoman merkitys on luonnollisesti merkittävä aluekehityksessä, mutta näkisin, että sen kasvattamiseen ei ole suoraa tietä ilman kestävästä kulttuurista sekä sosiaalista pääomaa ja vahvaa alueidentiteettiä. *Urbaani luovuus*-hankkeen tehtävä on olla tukeva elementti eri toimijoiden välillä, sillä sen toiminnalla ei yksinään ole sosiaalista ja hallinnollista aluekehitystä muokkaavaa voimaa. Tästä syystä hankkeen projektiluonteinen toiminta voi olla perusteltavaa juuri tietynä aikana toimivana liikkeelle panevana voimana ja Arabian tapauksessa ajankohta on ollut alueen kehittyminen ja muokkautuminen sille luotua imagoa vastaavaksi taiteen ja luovuuden keskittymäksi.

Alueen tilat voidaan kaikilta osin nähdä jakautuneesti asukkaiden, vierailijoiden ja alueen toimijoiden kenttinä. Katsottaessa tilojen jakautumista hallinnollisesta

näkökulmasta, alue vaikuttaa näyttäytyvän kaikille avoimena tilana. Haastatteluista kuvastuvan aluekehitysmallin perusteella olen koonnut kulttuuripääoman vaikutukset Arabian alueella seuraavan kaavion muotoon. Alla olevassa kaaviossa on esitelty kulttuurisista resursseista lähtevä aluekehitysmalli, jossa ytimenä voidaan Arabian alueen tapauksessa pitää taiteen, kulttuuriperinnön ja kulttuuriteollisuuden resursseja. Näistä lähteistä muodostuu alueella luovaa toimintaa, jonka tavoitteena on kehittää aluetta sosiaalisesti ja yhteisöllisesti. Näiden toimintojen kautta syntyy mallin ulommainen ja myös yleisölle näkyvä puoli, joka tulee esiin alueen markkinoinnissa, imagoissa ja brändeissä. Kuviota voidaan lukea kuitenkin myös toiseen suuntaan: alueen markkinointi pitää sisällään positiivisen imagon sosiaalisesta ja elävästä yhteisöstä sekä luovasta aluetoiminnasta, jonka ytimestä löytyvät Arabian alueen monipuoliset kulttuuriresurssit.

Kuvio 2.

Jos Arabian alueen aluekehitysmallia katsotaan puhtaasti imagojen ja hallinnollisten toimijoiden kautta, voidaan aluetta pitää esimerkkinä

postmodernista kaupunki- ja aluekehittämisestä. Arabian imagossa korostuu kulttuuriteollisuuden merkitys kehitykselle sekä jatkuva erilaistuminen, symbolisen pääoman kasvu, teknologinen suunnittelu ja fragmentoituminen tai erottuminen koko metropolialueen kehityksestä suuntaamalla vain tiettyihin teemoihin, kuten taiteeseen ja designiin. Postmoderni malli ottaa myös huomioon historian ja traditioiden merkityksen sekä yksilöllisen ja autonomisen ympäristön, keskittymättä kuitenkaan vain sosiaalisiin tarkoituksiin. Tätä mallia on kuitenkin kritisoitu keskittymästä liikaa rakenteelliseen kaupunkisuunnitteluun ja markkinoiden määräämiin ehtoihin, jolloin luova kehittäminen jää suunnittelun jalkoihin. Tällöin esimerkiksi kulttuurisen suunnittelun peräänkuuluttama historiallisten kohteiden edelleen hyödyntäminen ja perintökohteiden vaaliminen on Arabian tapauksessa jäänyt uuden arkkitehtuurin ja designin jalkoihin. Edellä esittämässäni mallissa ja haastatteluissa esiin tulleissa teemoissa kuvastuu kuitenkin luovien ja innovatiivisten ratkaisujen arvostus, joka käytännössä saattaa vain kompastua byrokratian ja taloudellisesti tehokkaan kehityksen rattaisiin.

5. POHDINTA

Tässä tutkimuksessa pyrittiin selvittämään kulttuurille annettuja merkityksiä Helsingin Arabian aluekehityksessä aktiivisesti toimivien päättäjien tai muuten aktiivisesti toiminnassa mukana olevien käsityksissä. Lisäksi tarkasteltiin, miten kulttuurisen pääoman merkitys tulee esiin kehityksessä sekä minkälainen rooli jo valmiilla imagoilla on alueen kehityksessä ollut. Näitä näkemyksiä on pyritty tarkastelemaan aluekehityksen teorioiden ja aikaisempien tutkimusten valossa.

Keskustelu Arabian alueen kulttuurisista voimavaroista jakautuu haastatteluissa pääasiassa taloudelliseen ja sosiaaliseen näkökulmaan. Taloudellista näkökulmaa ja alueen matkailua sekä brändäystä näyttää ohjaavan vahvasti institutionaalinen ja hallinnollinen kenttä. Sosiaalista näkökulmaa taas tuodaan esiin asukastoimintaan liittyvässä keskustelussa, mikä on tietysti luonnollinen näkökulma, ottaen huomioon, millä pohjalla kukin toimija on mukana. Luova

näkökulma tulee taas esiin oppilaitosten ja yritysten ohjatussa toiminnassa, jossa pyritään ottamaan mukaan molempien, hallinnon ja asukkaiden, näkökulmat. Urbaani luovuus hankkeessa sosiaalinen aluekehittäminen kulttuuritoiminnan avulla korostuu jo hankkeen lähtökohtien vuoksi. Nämä eri intressit tulevat näkyviin myös haastattelujen pohjalta jaotelluissa teemoissa.

Haastateltujen käsittelemät haasteet ja alueen mahdollisuudet, sekä koko projektin lähtökohdat ovat avanneet keskustelua kulttuurin merkityksestä sen eri muodoissaan, niin materiaalisina monumentteina ja taideteoksina, kuin sosiaalisena olomuotona ja toimintana. Haastatteluista selvisi ehkä päällimmäisenä tärkeä alueen luonteeseen liittyvä tekijä: alue on suunnattu kulttuurista ja taiteesta kiinnostuneille ihmisille. Tämä näkyy väistämättä myös asukaskunnassa koko Arabian alueella.¹¹ Toisaalta asukasyhteisössä saattaa eriytyä yhteisöstä, jos kulttuuri tai taide ei ole osa omia kiinnostuksen kohteita, jolloin kulttuuria ei voida nähdä puhtaasti osallistavana ja yhteisöllisyyttä kehittävä elementtinä.

Asukasnäkökulmasta ongelmana pidettiin jossain määrin alueen valmista imagoa, joka on luotu tai muodostunut jo ennen kuin alue on syntynyt, mutta toisaalta valmiilla imagolla on ollut vaikutusta haluun tehdä alueesta imagonsa näköinen. Osaltaan imagoon on varmasti vaikuttanut jo alueen taiteelliset korkeakoulut, Arabian tehtaan maine ja taideopiskelijoiden läsnäolo, mutta aluetta on myös aktiivisesti markkinoitu taide ja design kohteena, jolloin myös uusi Arabianrannan alue on rakennettu tämä asukaskunta mielessä.

Urbaani luovuus-hanke on saanut liikkeelle monia positiivisia toimenpiteitä, joista alueen asukkaat ovat saaneet lisäideoita omaan yhteisölliseen toimintaansa tai Metropolian oppilaat teatteriprojekteihin tukevaa taustavoimaa. Jatkossa toiminnan voidaan odottaa luovan uusia toimintoja varsinkin sosiaalisen median puolella, minkä lisäksi hankkeen roolina voidaan pitää onnistuneiden toimintojen dokumentointia. Toisaalla myös hallinnolliset ja päättävät elimet ovat saaneet selvää kosketuspintaa alueen konkreettiseen

---

¹¹ <http://www.arabianranta.fi/asuminen/asukashaastattelut/>

luovaan toimintaan hankkeen kautta. Kuten asukastoiminnan puheenjohtajan haastattelussa tuli ilmi, voi olla vaikeaa kehittää toimintaa ilman aktiivisia vapaaehtoistoimijoita, jolleivät alueen muut toimijat osallistu aktiivisesti aluekehitykseen. Tällä tavalla hankkeen merkitys niin sanotusti varmana toimijana on merkittävä yhteisöllisyydenkin kehityksen kannalta.

Kulttuurin merkitys välineellisenä elementtinä aluekehityksessä tuli näkyviin myös Arabian alueen toimijoiden puheessa. Vaikka luoville ratkaisuille ja taiteelle annetaan tilaa kasvaa, nähdään ne lähtökohtaisesti hyödyttämässä alueen taloudellista tai sosiaalista kasvua. En pitäisi tätä negatiivisena ilmiönä, koska tämän kautta taide ja kulttuuri saa enemmän elintilaa ja lisäarvoa ei vain aluetta kehitettäessä ja matkailun kannalta, vaan myös ihmisten tietoisuudessa lisäämällä tietoa esimerkiksi paikallisen taiteen historiasta. Haastatteluissa tuli esiin, että kriisejä ja ongelmia on pyritty ratkaisemaan Arabiassa tarkastelemalla muualla syntyneitä ongelmia ja etsimällä keinoja tehdä asioita toisin, mikä vastaa myös Hallin (1996) perinteistä käsitystä vastata kaupunkialueiden ongelmiin. Arabiassa on haluttu luoda erityistä kaupunginosaa, keräämällä suunnitteluun kulttuurisia aineksia sekä kokeilemalla uusia menetelmiä.

Useissa haastatteluissakin tuli esiin juuri alueen erityislaatuisuus ja kulttuuriperintö sekä alueella toimivat luovan työn yritykset. Tästä syystä samanlaisena toimivaa mallia ei voi kehittää ikään kuin vientituotteeksi aluekehitysmallina, vaan alue on nähtävä omana tapauksenaan, kuitenkin esimerkkinä siitä, mitä aktiivisella asukastoiminnalla ja ympäristön luomilla mahdollisuuksilla voidaan luoda. Tässä tapauksessa alueesta voisi muodostua kaupungille matkailun kannalta vetonaula, joka pystyy ruokkimaan alueen tulevaa kehitystä. Paikan erityiset kulttuuriset resurssit ja niiden kautta tapahtuva kehitys, johon alueella niin markkinoinnin kuin asukastoiminnankin kannalta näytetään pyrkivän, perustuu kulttuurisen suunnittelun perusajatuksiin, vaikkakin alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on lähdetty rakentamaan uutta asuinalueita taiteen, designin ja arkkitehtuurin avulla. Kulttuurisen suunnittelun keinoin alueesta olisi mahdollista kehittää kestävään kehitykseen perustuva, yksilöllisestä kulttuurisesta pääomasta ammentava kiinnostava asuinalue sekä vierailukohde.

Vaikkakin aktiivinen ympäristötaiteeseen panostaminen näkyy selvästi alueen markkinoinnissa, aluetta on lähdetty kehittämään asuinalueeksi, minkä takia asukkaiden mielipide on pyritty ottamaan jo alussa huomioon, vaikka asukasedustajat kokevatkin, että tällä osa-alueella olisi vielä kehitettävää jatkossa. Tämän lisäksi voitaisiin antaa vielä enemmän tilaa alueen orgaaniselle kasvulle sekä alueen historian esille tuomiselle, jotta kulttuurisen suunnittelun ideaalit ja luova kehitys pääsisi toteutumaan rakenteellisen suunnittelun lisäksi.

Kulttuurin avulla uudistettuja tai kehitettyjä kaupunkeja tai kaupunginosia on tutkittu paljon ympäri Eurooppaa ja usein ongelmaksi on muodostunut kulttuuripolitiikan nykyinen tila sekä kulttuurin ehdollistaminen osaksi kaupunkien talouspolitiikkaa. Ongelma kulttuurin yksipuolisena käsittelemisenä talouden ja markkinoinnin ehdoilla on huomioitu juuri muutamien kansainvälisten esimerkkien kuten Barcelonan, Glasgown ja Bilbaon kautta (B. García Artikkeli 2004). On esitetty, että olisi tärkeää muistaa kulttuurin aikaisemmat roolit sekä ottaa huomioon paikalliskulttuurin merkitys luotaessa yksilöllisiä kaupunkeja ja kaupunginosia. Monumentaaliset kulttuurikohteet syövät rahaa eivätkä kehitä alueita kulttuurisesti kestäväen kehityksen ehdoin.

Tästä tutkimuksesta esille tulleet tulokset ovat haastatteluun valitun ryhmän esittämiä mielipiteitä alueen kehityksestä, jossa he itse ovat mukana. Näin ollen tutkimuksesta saatuja tuloksia ei voida yleistää tai pitää esimerkkinä menestyvästä luovasta aluekehitysmallista, joka voisi toimia kaikkialla. Kulttuurille annettuja merkityksiä on voitu kuitenkin vertailla tarkastelemalla kulttuurisen pääoman suhdetta sosiaaliseen ja taloudelliseen pääomaan. Tämän lisäksi Urbaani luovuus-hankkeen menetelmien soveltaminen voi toimia mallina myös muilla alueilla. Myöskään oma mukana oloni hankkeessa ei ole tehnyt minusta tutkijana täysin ulkopuolista tarkastelijaa, mikä on saattanut vaikuttaa hankkeen ja oman työni tarkasteluun. Toisaalta mukana oleminen on kuitenkin vahvistanut käsityksiäni Arabian tapauksessa esimerkiksi asukastoiminnan merkityksestä ihmisten hyvinvointiin ja yhteisöllisyyden syntymiseen, sekä siinä piilevistä voimista, jotka tulisi ottaa huomioon myös alueen imagossa.

En ole ottanut tutkimuksessani kantaa esteettiseen ympäristöön ja alueen vierailijoiden kokemuksiin alueesta. Alueella työskennellessäni olen kuitenkin kierrättänyt epävirallisesti mm. ulkomaisia vieraita Arabianrannassa ja mielenkiintoista on ollut kohdata heidän varauksettomia kokemuksiaan alueen luonteesta. Se kuinka paljon alueesta tietää saattaa vaikuttaa suurestikin paikan kokemukseen. Yksi vierailijoista muisteli vielä useiden kuukausien jälkeen Arabianrannan asuinalueita vastoin kaikkia tavoitteita yhtenä esteettisesti epämiellyttävimmistä paikoista Helsingissä. Paikka oli jättänyt vierailijan kylmäksi. Mieleen jäivät positiivisina ympäröivien alueiden luonto ja historiallinen ympäristö. Paikan kokemiseen vaikuttaa myös se tullaanko Arabianrantaan katsomaan taidetta vai viettämään tavallista iltapäivää. Ympäristön kokemuksen kannalta olennaista on tietysti myös tieto alueen laajoista kulttuurisista mahdollisuuksista, minkä kanssa esteettisellä kokemuksella ei ole juurikaan tekemistä.

On kuitenkin mielenkiintoista, kuinka vähän kritiikkiä Arabianrannan alue sai siellä asuvien ja toimivien puheissa, ja pohdittavaksi jäikin, kuinka paljon mielipiteisiin vaikuttaa kehityksessä mukana olo ja siihen aktiivisesti vaikuttaminen paikasta luodun imagon lisäksi. Vierailijoiden kommentit onkin mielestäni tärkeää ottaa huomioon alueiden innokkaassa jatkokehityksessä matkailun osalta, ja huomio tukee myös paikan teoreetikkojen näkemyksiä historian ja orgaanisesti kasvaneiden paikkojen merkityksestä erilaisten tilojen luomisessa. Toisaalta vierailijan kokemus tukee ajatusta Arabian alueen kohdentumisesta tietynlaiselle kulttuurista, taiteesta ja arkkitehtuurista kiinnostuneelle yleisölle. Tässä tapauksessa yksityiskohdat tulevatkin enemmän esiin kokonaisen maiseman sijasta.

LÄHTEET

Painamattomat lähteet

Kokousmuistio ”Matkailun ohjausryhmän kokous” 4.3.2010. Aineisto tekijän hallussa.

Työpajat:

”Moninainen kaupunginosa” 25.1.2010.

”Yhteisöllinen kaupunginosa” 8.3.2010.

Suulliset lähteet

Haastattelu 1. Litterointi Janne Kareisen, Artova-Kaupunginosayhdistyksen puheenjohtajan haastattelusta 5.2.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.

Haastattelu 2. Litterointi Pilvi Kallion, Urbaani luovuus projektipäällikön haastattelusta 10.2.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.

Haastattelu 3. Litterointi Kari Halisen ja Sari Snellmanin (ADC) haastatteluista 8.2.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.

Haastattelu 4. Litterointi Anna Kanervon (Helka) haastattelusta 19.2.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.

Haastattelu 5. Tuula Isohannin (TAIK) haastattelu 17.2.2010 ja 6.4.2010. Aineisto tekijän hallussa.

Haastattelu 6. Litterointi Antti Kaivosen (Helsingin kaupungin matkailutoimisto) haastattelusta 22.2.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.

- Haastattelu 7. Litterointi Anna-Maria Vilkunan (Metropolia) haastattelusta 12.3.2010. Litterointi ja haastattelunauha tekijän hallussa.
- Haastattelu 8. Giacomo Bottan (kaupunkitutkija Helsingin yliopisto) haastattelu 13.4.2010. Aineisto tekijän hallussa.

Painetut lähteet

Art and Design City Helsinki -esitemateriaali 2010.

Adorno, Theodor W. 2004. *The Culture Industry*. Routledge Classics, New York.

Agnew John. A. Teoksessa *Spaces of Geographical Thought: Deconstructing Human Geography's Binaries*. Toim. Paul, Cloke; Ron, Johnston. Sage Publications. 2005.

Alasuutari, Pertti. 1994. *Laadullinen tutkimus*. Vastapaino, Tampere.

Andersson, Harri. 1997. *Kulttuuri ja paikan politiikka kaupunkiudistuksessa*. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Toim. Haarni, Karvinen, Koskela, Tani. Vastapaino, Tampere

Arabianrantaan! Uuden kaupungin mairinnousu. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki, 2007.

Arabia näkyväksi -tiivistelmä. 2009. Helsingin kaupunki, ADC, Pentagon Oy, Movense Design Oy.

Ashworth, G.J.; Larkham, P.J. 1994. *Building a new heritage: tourism, culture and identity in the new Europe*. Routledge, London.

Bennett, Oliver (1999) *Kulttuuripolitiikka, kulttuuripessimismi ja postmoderniteetti*. Teoksessa *Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet*. Toim. Anita Kangas, Juha Virkki. Jyväskylä: SoPhi.

Berleant, Arnold. 1991. *Art and Engagement*. Philadelphia, Temple University Press.

Bianchini, Franco; Parkinson, Michael. 1993. *Cultural Policy and Urban Regeneration: The West European Experience*. Manchester University Press.

Bourdieu, Pierre (1993). *The Field of Cultural Production*. Polity Press, UK.

Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. London, Routledge & Kegan Paul.

Cantell, Timo. 2007. *Kulttuurin taloudellisesta, sosiaalisesta, luovasta ja kulttuurisesta merkityksestä sekä kaupunkien kulttuuripolitiikasta*. Esitelmä Kankaanpään taidekeskushankkeen ideointipäivään.

Cantell, Timo. 1999. *Helsinki and a Vision of Place*. Oy Edita Ab, Helsinki.

Castells, Manuel. 2004. *The Network Society: a cross-cultural perspective*. Cheltenham, Edward Elgar.

Castells, Manuel. 2004. *The Power of Identity*. Blackwell Publishing Ltd.

Cresswell, Tim. 2004. *Place: A Short Introduction*. Blackwell Publishing Ltd, Oxford.

Dicken, Samuel N.; Forrest R. Pitts. 1963. *Introduction to Human Geography*. Blaisdell Publishing Company, USA.

Emmison, M., & Frow, J. 1998. *Information Technology as Cultural Capital*. Australian Universities Review, Issue 1/1998, p.41-45

Eskola, J.; Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Osuuskunta Vastapaino, Tampere.

García, Beatriz. 2004. *Cultural Policy and Urban Regeneration in Western European Cities: Lessons from Experience, Prospects for the Future*. Artikkelit Local Economy Vol.19, No.4, 312–326, Marraskuu 2004.

Graeme, Evans. 2001. *Cultural Planning? An Urban Renaissance*. Routledge, London.

Haaparanta, Leila; Niiniluoto, Ilkka. 1986. *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsingin yliopiston filosofian laitoksen julkaisuja.

Hall, Peter. 1996. *Cities of Tomorrow: Updated edition*. Blackwell Publishers, Oxford.

Haarni; Karvinen; Koskela; Tani (toim.). 1997. *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Vastapaino, Tampere.

Toim. Hall, Stuart Ed. 1997. *Representation: Cultural representations and signifying practices*. SAGE, London.

Toim. Hall, Stuart; Du Gay, Paul. 1996. *Questions of cultural Identity*. SAGE Publications, London.

Halonen, Katri; Ranta-Meyer Tuire; Vilkuna, Anna-Maria. Luovuuden ytimessä – Kulttuuri- ja taideosaamisen mahdollisuudet Ammattikorkeakoulun T&K-toiminnassa. Teoksessa Virtaa verkostosta.

Harvey, David. 2001. *Spaces of Capital – Towards a Critical Geography*. Edinburgh University Press Ltd.

Harvey, David. 1989. *The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change*. Blackwell Publishers Inc. USA.

Toim. Heiskanen, Ilkka; Kangas, Anita; Mitchell, Ritva. 2002. *Taiteen ja kulttuurin kentät: Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet*. Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Häyrynen, Simo. 2006. *Suomalaisen yhteiskunnan kulttuuripolitiikka*. Jyväskylä, SoPhi.

Ilmonen Mervi. 2007. *Kaupunkitutkimuksen perusteita – esitelmä*. pdf.

Jeannotte, M. Sharon. 2003a. *Singing alone? The contribution of cultural capital to social cohesion and sustainable communities*. *International Journal of Cultural Policy*, 9(1), 35-49.

Jeannotte, M. Sharon. (2003b). Just showing up: Social and cultural capital in everyday life. In Caroline Andrew, Monica Gattinger, M. Sharon Jeannotte, & Will Straw (Eds.), *Accounting for culture: Thinking through cultural citizenship* (pp. 124-145). Ottawa, ON: University of Ottawa Press.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi; Suoninen, Eero. 1999. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino, Tampere.

Kainulainen, Kimmo. 2009. *Kulttuuri, talous ja aluekehitys*. Luova kunta-seminaari Kuopiossa 3.9.2009. pdf-tiedosto.

Kainulainen, Kimmo. 2005. *Kunta ja kulttuurin talous. Tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellisista merkityksistä*. Tampereen yliopistopaino, Tampere.

Toim. Koivunen, Hannele; Leena, Marsio. 2006. *Reilu kulttuuri? Kulttuuripolitiikan eettinen ulottuvuus ja kulttuuriset oikeudet*. Opetusministeriön julkaisuja 2006: 50.

Toim. Kotler Philip, Haider Donald H.; Rein Irving. 1993. *Marketing Places*. Free Press.

Kulttuuri – tulevaisuuden voima. Toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta. Opetusministeriön julkaisuja, 2010:10.

Kurunmäki, Kimmo. 2005. *Partnerships in urban planning: "Development area" in national and local contexts in Finland, Germany and Britain*, Tampereen yliopisto, Väitöskirja, Vammalan kirjapaino Oy.

Landry, Charles; Bianchini, Franco. 1995. *Luova kaupunki*. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Lehtonen, Tuomas M.S. ed. 1999. *Europe's Northern Frontier: Perspectives on Finland's Western Identity*. Jyväskylä, PS-Kustannus.

Lefebvre, Henri. 1991. *The Production of Space*. Blackwell.

Massey, Doreen. 1995. *For Space*. Sage Publications Ltd.

Toim. Massey, Doreen; Allen, John; Sarre, Philip. 1999. *Human Geography Today*. Polity Press, UK.

McGuigan, Jim. 2004. *Rethinking Cultural Policy*. Open University Press, Maidenhead.

Paasi, Anssi. 1984. *Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana*. Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisuja 13, Helsinki.

Paddison, Max. 2009. *Adorno, Modernism and Mass Culture. Essays on Critical Theory and Music*. Kahn & Averill, London.

Radcliffe, Sarah. 2006. *Culture and Development in a Globalizing World: Geographies, actors, and paradigms*. Routledge, Oxon.

Relph, Edward. 1976. *Place and placelessness*. Pion Limited, London.

Rennen, Ward. 2002. *City-Marketing in the Era of Globalisation: The Case of Helsinki European City of Culture*. Kulttuuripolitiikan pro gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Seitamaa-Hakkarainen, P. 2000. *Kvalitatiivinen sisällön analyysi*.

Sivistyksen suunta. Suomen kuntaliiton sivistyspoliittinen ohjelma (2007). Suomen kuntaliiton opetus- ja kulttuuriyksikkö. Helsinki.

Smith, Anthony D. 1991. *National Identity*. University of Nevada Press, Reno.

Soja, Edward W. 1996. *Thidspace. Journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places*. Blackwell, Oxford.

Zimmerbauer, Kaj. 2008. *Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä*. Akateeminen väitöskirja. Helsingin yliopisto, Maantieteen laitos.

Äikäs, Topi Antti. 2004. *Imagoa etsimässä. Kaupunki- ja aluemarkkinoinnin haasteista mielikuvien mahdollisuuksiin*. Acta No. 166. The Association of Finnish Local and Regional Authorities, Helsinki.

Äikäs, Topi Antti. 2001. *Imagosta maisemaan. Esimerkkeinä Turun ja Oulun kaupunki-imagojen rakentaminen*. Publications of the Geographical Society of Northern Finland and the Department of Geography, University of Oulu.

Ward, Stephen. 1998. *Selling Places: The Marketing and Promotion of Towns and Cities 1850-2000*. Planning, History and Environment Series. Routledge, London.

Watts Michael. 2006. *Culture, development and global neo-liberalism*. Teoksessa *Culture and Development in a Globalizing World: Geographies, actors, and paradigms*. Radcliffe, Sarah. 2006. Routledge, Oxon.

Virtuaalilähteet

<http://www.edu.fi/pageLast.asp?path=498,530,1307,40924,41038,69710>

<http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1747/1862>

<http://www.ymparisto.fi/>

<http://www.culturalpolicies.net/web/index.php>

<http://urbaaniluovuus.metropolia.fi>

www.arabianranta.fi

www.artova.fi

[http://www.jyu.fi/taiku/aikajana/taidehist/th mo vuosisata.htm](http://www.jyu.fi/taiku/aikajana/taidehist/th_mo_vuosisata.htm)

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/>

[opm10.pdf?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/opm10.pdf?lang=fi)

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/>

[OPM1.pdf?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi)

<http://helka.net/>

LIITTEET

Haastattelujen viitteellinen kyselyrunko

Pvm:

Paikka:

Haastateltavan nimi:

Ammatti/titteli:

Kuvaus alueyhteyksistä ja toiminnasta aluekehityksen hyväksi (kauanko ollut mukana jne.):

- Miten näet oman roolisi aluekehityksessä?

Arabianranta alueena:

- Mikä on päämääränne aluekehityksessä? ("idea" ja "imago"; kulttuurinen toiminta ja elävä kaupunkiyhteisö? Miten nämä on yhdistettävissä?)

- Minkälainen vastuu teillä on aluekehityksestä?

- Millainen tämä alue on luonteeltaan?

- Mikä luo tänne vetovoimaa?

- Mikä "hyöty" alueesta nähdään olevan? Kenelle? (itse kaupungille, sen asukkaille ja toimijoille, kansainvälisesti imagon kannalta. Miten tasapainottaa yrityselämän ja kansalaisyhteiskunnan vaatimukset? Kenen tilaa kaupunki on?)

Kulttuuri:

- Miten käsität kulttuurin ja taiteen aluekehityksessä, millaisia toimia se sinusta pitää sisällään?

- Miten käsität kulttuurin tällä alueella, onko kulttuurilla täällä joku funktio? (pääomaa, materiaalista, symbolinen?) Nähdäänkö kulttuuri hyödykkeenä?

- Onko esimerkkiä, missä kulttuurista pääomaa tai kulttuuriperintöä on tuotettu tai hyödynnetty alueella tai mitä se voisi olla?

Taloudellinen ja sosiaalinen aluekehitys:

- Miten näet kulttuuriperinnön osana alueen taloudellista ja sosiaalista kehitystä?

- Kenelle toimintoja luodaan?

- Onko verkostoitumisesta ollut hyötyä?

- Millaisia haasteita ja mahdollisuuksia koet, että alueen olemassa oleva kulttuurinen pääoma tai sen avulla luotu kehitys voi tuottaa kehitysprojekteissa toimijoille tai suunnittelijoille?

- Onko kulttuurin/taiteen avulla luotu kehitys muuttanut jotenkin aluetta tai sen luonnetta viime vuosina? Miten ja mihin suuntaan? Esimerkkejä?

- Millaisia haasteita ja mitä mahdollisuuksia itse alue asettaa yhteisöllisyyden toteutumiselle?

- Miten taiteesta voisi olla hyötyä verkostoitumisessa tai ihmisten yhdistämisessä?

- Mikä on kulttuuriperinnön merkitys alueella, miten sitä on hyödynnetty ja voisiko/pitäisikö sitä hyödyntää vielä?

Kestävä kehitys ja tuleva:

- Miten käsität kestävä kehityksen?

- Miten kehitettäisiin aluekulttuuria kestäväällä tavalla? Miten luodaan kestäviä ratkaisuja?

- Mitä välineitä tai toimia näkisit tärkeiksi luotaessa yhteisöllisyyttä?
- Miten takaisimme kehitettyjen konseptien ja toimintojen jatkuvuuden?
- Miten vältetään lyhytjänteiset suunnitelmat?
- Missä ollaan onnistuttu tähän mennessä, tai missä kehitytty?
- Missä on epäonnistuttu tai minkä olisi voinut tehdä toisin?
- Onko esimerkkejä ideoista, maailmalla koettua tai nähtyä, jota haluaisit tuoda tännekin, joka voisi toimia täälläkin? Onko huonoa esimerkkiä, mitä halutaan välttää?
- Onko jokin paikka, joka vaatii kehittämistä tai missä on ongelmia? Miten tätä paikkaa tai sen ilmapiiriä (kehitettävä kohde) pitäisi kehittää ja millä keinoin? Kenen tulisi olla mukana kehityksessä?